

Feiten & cijfers

Groene Hart Monitor 2023

Uitgebracht door
Bestuurlijk Platform Groene Hart

Samenvatting

Aanleiding

Om de toestand en ontwikkelingen binnen het Groene Hart goed te kunnen volgen wordt de Groene Hart Monitor opgesteld. De bundeling van informatie over verschillende onderwerpen helpt ontwikkelingen te duiden en de discussie aan te gaan over de toekomst van het Groene Hart belangrijkste conclusies per thema.

Aan de hand van elf onderwerpen wordt de toestand van het Groene Hart beschreven. Per onderwerp worden verschillende subthema's behandeld die een beeld schetsen van de huidige stand van zaken en van de ontwikkeling van de afgelopen jaren. De meest opvallende en relevante conclusies worden per hoofdstuk samengevat.

Hoofdstuk 1. Kengetallen Groene Hart

Het Groene Hart heeft een oppervlakte van bijna 180.900 hectare. Tweederde deel wordt geclassificeerd als "Agrarisch gebied". Het stedelijk gebied is goed voor 10% en natuur omvat slechts 3% van het oppervlak.

Hoofdstuk 2. Bevolking en wonen

Het Groene hart heeft ongeveer 753.000 inwoners. Per saldo groeide het Groene Hart tussen 2015 en 2022 jaarlijks gemiddeld met ongeveer 6.000 inwoners. De natuurlijke aanwas (geboorte minus overlijden) is de gehele periode positief en de laatste jaren redelijk stabiel. Na 2012 is er jaarlijks een positief buitenlandsmigratiesaldo en het binnenlandsmigratiesaldo is vanaf 2015 sterk positief (gemiddeld +3.100 per jaar). Jongeren vertrekken vanuit het Groene Hart nog steeds naar de grote steden om te studeren of te werken. Ook blijft het Groene Hart zeer in trek bij jonge gezinnen. Ten slotte zet de in de vorige monitor vastgestelde vergrijzing duidelijk door.

In het Groene Hart staan 396.000 woningen. Er is veel eigen woningbezit (64%) en zowel de sociale als particuliere huur blijven achter bij het landelijke gemiddelde. De nieuwbouwproductie (vanaf 2018) is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Deze concentreerde zich in de gemeente Vijfheerenlanden en Alphen aan den Rijn. Er werden voornamelijk rijwoningen (43%) en appartementen (30%) gebouwd.

Hoofdstuk 3. Economie

Ook de afgelopen jaren is het aantal vestigingen jaarlijks toegenomen. Er zijn ongeveer 99.000 bedrijven in het Groene Hart. Dit komt voornamelijk door de verdere toename van het aantal eenmanszaken. Tot 2018 ligt de ontwikkeling van het aantal vestigingen in het Groene Hart onder het landelijk gemiddelde, na 2018 ligt deze er iets boven. Er zijn 400.000 banen in het Groene Hart. Dit betreft iets meer dan 4% van alle banen in Nederland. Na 2015 neemt het aantal banen toe en sneller dan het landelijk gemiddelde.

De kantorenvorraad neemt ten opzichte van de vorige Monitor nog steeds af. In het Groene Hart blijft (net als in de vorige monitor) het kantooroppervlak sneller afnemen dan de landelijke trend. Daarnaast neemt de structurele kantoorleegstand in het Groene Hart ook af, alleen wel minder snel dan het landelijk gemiddelde.

Hoofdstuk 4. Leefbaarheid

Het Groene Hart scoort (vrijwel) overal goed op het gebied van leefbaarheid. Slecht een paar (stedelijke) buurten vormen een uitzondering. Over het algemeen is de leefbaarheid stabiel gebleven t.o.v. de vorige monitor. In veel delen van het Groene Hart is het voorzieningenniveau lager dan het landelijk gemiddelde.

Hoofdstuk 5. Recreatie en Toerisme

Ongeveer 5% van de totale werkgelegenheid in het Groene Hart is in de toeristische sector. Dit is lager dan het landelijk gemiddelde (6,5%).

In 2022 is het aantal gasten en overnachtingen weer terug op het niveau van voor de coronapandemie. Er waren naar schatting 731.000 overnachtende gasten in het Groene Hart, ongeveer een kwart kwam uit het buitenland. Deze gasten overnachten gemiddeld 2,6 nachten in het Groene Hart.

Hoofdstuk 6. Landbouw

Het Groene Hart heeft meer dan 3.200 agrarische bedrijven. Ten opzichte van 10 jaar geleden is bijna een derde van de bedrijven gestopt, een daling iets boven het landelijk gemiddelde. Het aantal arbeidskrachten in

de landbouw nam in het Groene Hart sterker af dan gemiddeld in Nederland (-14%). Ondanks de afname van het aantal bedrijven en arbeidskrachten nam de omzet van de landbouw toe. Ook de totale standaard opbrengst (SO) in het Groene Hart neemt toe, net als de ontwikkeling van de gemiddelde standaard opbrengst per bedrijf.

De agrarische grondprijs in het Groene Hart is lager dan gemiddeld in Nederland. Een agrarisch perceel in het Groene Hart kost gemiddeld ruim €63.000 per hectare.

Hoofdstuk 7. Natuur

Het NNN heeft in het Groene Hart een oppervlakte van 26 duizend ha., dat is 14,5% van de gebiedsoppervlakte en 2,1% van het totale NNN in Nederland. Ook liggen er 11 Natura 2000 gebieden in het Groene Hart. Het totale oppervlakte van deze gebieden is 12.320 hectare.

Door de planologische restricties, beschermingsregimes en de bestaande bebouwing is de ruimte voor ontwikkelingen in het Groene Hart niet heel erg groot.

Hoofdstuk 8. Water

Op diverse plaatsen in het Groene Hart (met name in het veenweidegebied) is de waterkwaliteit niet goed.

Eveneens geldt er voor een groot deel van het gebied dat er een middelgrote kans is op een overstroming, op een aantal plekken is de kans zelfs groot. Plekken waar de kans zeer of extreem klein is komen bijna niet voor in het Groene Hart.

Hoofdstuk 9. Bodemdaling

De bodem van het Groene Hart bestaat vooral uit veen of klei op veen. Door ontwatering kan er gewoond en gewerkt worden op deze slappe veenbodem en blijft er landbouw mogelijk. Maar dit zorgt er ook voor dat veen oxideert wat zorgt voor CO2-uitstoot en bodemdaling. Deze bodemdaling zorgt voor veel schade en kosten.

Samenvatting

Er zijn twee scenario's waarmee de toekomstige bodemdaling wordt voorspeld. Uit de modellen blijkt voor circa 2/3 van het Groene Hart een daling van de bodem tot 2050 met meer dan 3 cm. Maar voor veel gebieden is de verwachting dat de daling een stuk hoger gaat uitvallen.

Hoofdstuk 10. Ruimtelijke kwaliteit

Ten opzichte van de vorige monitor is de openheid van het Groene Hart niet drastisch veranderd. Met uitzondering van het stedelijk gebied blijft het een open landschap. Toch zijn op een aantal plekken wel verschillen waar te nemen. Dit kan bijvoorbeeld komen door het toevoegen of wegnemen van bebouwing of vegetatie.

Hoofdstuk 11. Energietransitie

Het energieverbruik in het Groene Hart wordt op ongeveer 60.000 TJ geschat. Dit is 3,2% van het totale energieverbruik in Nederland. Ten opzichte van de vorige monitor is het energieverbruik afgenomen. Verkeer en vervoer en de gebouwde omgeving blijven de grootste energieverbruikers en zijn verantwoordelijk voor respectievelijk 40% en 39% van het totaal.

De CO2 uitstoot is sinds 2017 in het Groene Hart iets sneller afgenomen dan het landelijk gemiddelde. In sommige jaren loopt het echter wel weer op.

De afgelopen periode zijn er geen nieuwe windturbines bijgebouwd. Ten tijde van de vorige monitor waren er nog geen zonneparken in het Groene Hart, nu zijn dat er acht.

Het Groene Hart behoort, net als in de vorige monitor, nog steeds tot de onderkant middenmoot als het aankomt op het opwekken van zonne-energie.

Hoofdstuk 12. Mobiliteit en bereikbaarheid

Het wegennet in het Groene Hart is de afgelopen jaren grotendeels gelijk gebleven.

De gemiddelde woon-werkafstand die inwoners van het Groene Hart afleggen is ongeveer 17 km. Vergeleken met de voorgaande monitor is deze afstand met meer dan 1,6 km afgenomen. De afstand tot het werk is gemiddeld gezien nog steeds een stuk lager dan in de rest van het land.

Sinds de afschaffing van het verplichte thuiswerken tijdens de coronapandemie zijn de ochtend- en de avondspits in het Groene Hart weer druk vanwege de toename van het woon-werkverkeer. Vooral op dinsdag en donderdag.

Op de meeste plekken in het Groene Hart wordt het openbaar vervoer iets hoger beoordeeld dan het nationale gemiddelde.

Inhoudsopgave:

1. Inleiding

2. Bevolking en Wonen

3. Economie

4. Leefbaarheid

5. Recreatie en Toerisme

6. Landbouw

7. Natuur

8. Water

9. Bodemdaling

10. Ruimtelijke kwaliteit

11. Energietransitie

12. Mobiliteit en bereikbaarheid

1. Inleiding

Doelstelling Groene Hart monitor

Midden in de Randstad, omringd door stedelijk gebied, ligt een open landelijk gebied: het Groene Hart. Drie provincies, vijf waterschappen en eenenveertig gemeenten besturen dit gebied. Het Bestuurlijk Platform Groene Hart zorgt voor een samenhangende ontwikkeling van het geheel. Het platform richt zich op een mooi, vitaal, duurzaam en waardevol landschap voor (en samen met) bewoners, ondernemers en bezoekers van het gebied. Agenderen, verbinden en aanjagen zijn hierbij kernbegrippen.

Om de toestand en ontwikkelingen binnen het Groene Hart goed te kunnen volgen wordt periodiek (vorige monitor was in 2018) de Groene Hart Monitor opgesteld. De bundeling van informatie over verschillende onderwerpen helpt ontwikkelingen te duiden en de discussie aan te gaan over de toekomst van het Groene Hart.

Onderwerpen monitor

Bij de keuze van de onderwerpen is rekening gehouden met thema's die van belang zijn voor het Groene Hart. Vanwege de monitorfunctie zijn tevens de onderwerpen uit de voorgaande monitor zoveel mogelijk aangehouden. Dit resulteert in de volgende onderwerpen:

- Bevolking en Wonen
- Economie
- Leefbaarheid
- Recreatie en toerisme
- Landbouw
- Natuur
- Water
- Bodemdaling
- Ruimtelijke kwaliteit (openheid)
- Energietransitie
- Mobiliteit en bereikbaarheid

Kaart / Gemeenten in het Groene Hart, hun oppervlakte en het aandeel
Tabel 1.1: binnen het Groene Hart, Bron: Bestuurlijk Platform Groene Hart
2023

Gemeente		Oppervlakte (ha.)	% in Groene Hart
Bodegraven-Reeuwijk	ZH	8.860	100%
Kaag en Braassem	ZH	7.230	100%
Molenlanden	ZH	19.170	100%
Nieuwkoop	ZH	9.120	100%
Krimpenerwaard	ZH	16.150	100%
Alphen aan den Rijn	ZH	13.250	100%
Gouda	ZH	1.810	90%
Zoeterwoude	ZH	2.190	89%
Alblasserdam	ZH	1.000	81%
Waddinxveen	ZH	2.940	60%
Leiderdorp	ZH	1.230	53%
Slidrecht	ZH	1.400	47%
Leidschendam-Voorburg	ZH	3.570	44%
Zuidplas	ZH	6.240	40%
Hardinxveld-Giessendam	ZH	1.940	39%
Teylingen	ZH	3.360	33%
Zoetermeer	ZH	3.710	32%
Gorinchem	ZH	2.200	23%
Papendrecht	ZH	1.080	15%
Lansingerland	ZH	5.640	6%
Krimpen aan den IJssel	ZH	890	1%
De Ronde Venen	UT	11.690	100%
Lopik	UT	7.890	100%
Montfoort	UT	3.820	100%
Vijfheerenlanden	UT	15.320	100%
Woerden	UT	9.290	100%
Oudewater	UT	4.020	100%
Stichtse Vecht	UT	10.690	91%
IJsselstein	UT	2.160	67%
De Bilt	UT	6.710	60%
Utrecht	UT	9.920	13%
Wijdmeren	NH	7.640	93%
Ouder-Amstel	NH	2.580	81%
Aalsmeer	NH	3.220	48%
Hilversum	NH	4.650	37%
Amstelveen	NH	4.400	36%
Diemen	NH	1.400	30%
Gooise Meren	NH	7.820	26%
Uithoorn	NH	1.950	18%
Haarlemmermeer	NH	18.530	17%
Amsterdam	NH	24.130	12%

Afbakening en bronnen

De afbakening van het Groene Hart is destijds gedefinieerd door het Rijk. In de voorgaande monitoren is ook dezelfde begrenzing gehanteerd. Sinds de vorige monitor is er een aantal gemeentelijke herindelingen geweest binnen het Groene Hart, de contour van het Groene Hart is echter hetzelfde gebleven.

De data die per onderwerp gebruikt zijn om de toestand van het Groene Hart te beschrijven is geaggregeerd op gebiedsniveau. In de bijlage wordt per thema toegelicht welke bronnen en selecties zijn toepast.

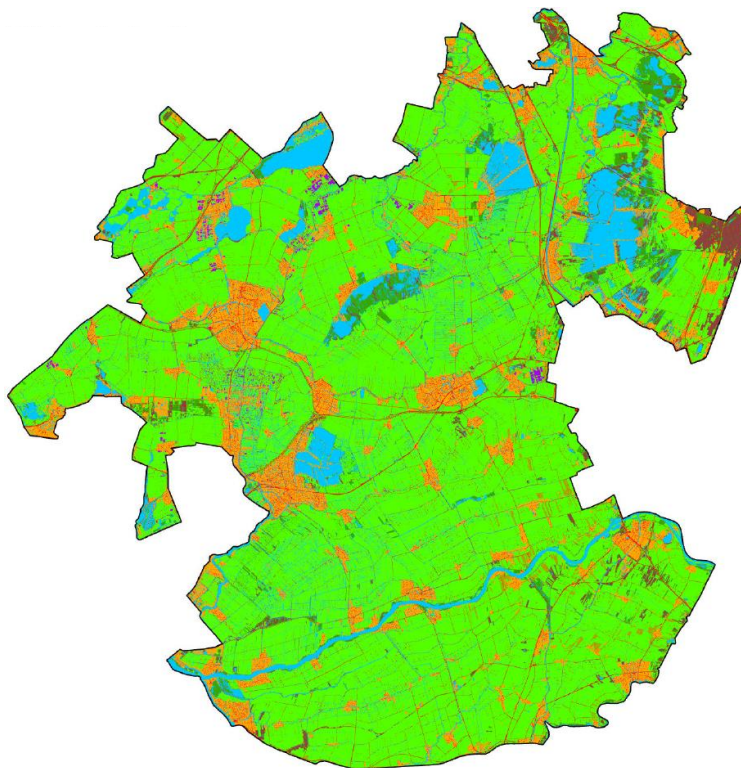
Kengetallen Groene Hart

Met een oppervlakte van bijna 180.900 ha. is het Groene Hart een omvangrijk gebied, ter vergelijking: het is groter dan de provincie Utrecht (156.000 ha.).

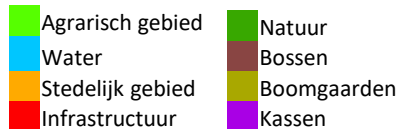
Het Groene Hart bevat unieke landschappelijke kenmerken en kwaliteiten. Door het gevarieerde en overwegend landelijke karakter is het een tegenpool voor het stedelijk gebied eromheen. Op basis van de Monitor Landschap is in beeld gebracht hoe het grondgebruik in het Groene Hart is verdeeld.

Landbouw, natuur en recreatie worden gezien als de voornaamste functies van het Groene Hart. Niet geheel verrassend valt meer dan tweederde deel in de categorie “Agrarisch gebied”. Natuur omvat slechts 3% van het oppervlak. Echter zullen water, bossen en deels ook het agrarisch gebied (bijvoorbeeld natuurgraslanden) in de praktijk ook ervaren worden als natuur. Naast landbouw en natuur bestaat 10% van het oppervlak uit stedelijk gebied. In het Groene Hart bevinden zich ongeveer 396.000 woningen waarin zo’n 753.000 inwoners wonen.

In de volgende hoofdstukken wordt thematisch ingegaan op ontwikkelingen in het Groene Hart.

Grondgebruik 2022

Kaart 1.2: Grondgebruik Groene Hart 2022, Bron: Monitor Landschap 2023

Grondgebruik	Oppervlakte (ha.)	Aandeel
Agrarisch gebied	122.000	67%
Water	20.400	11%
Stedelijk gebied	18.700	10%
Infrastructuur	7.800	4%
Natuur	6.000	3%
Bossen	3.900	2%
Boomgaarden	1.300	1%
Kassen	700	0%
Totaal	180.900	100%

Tabel 1.2: Grondgebruik in het Groene Hart naar, Bron: Monitor Landschap 2023

2. Bevolking en Wonen

Inwoners van het Groene Hart

Inleiding

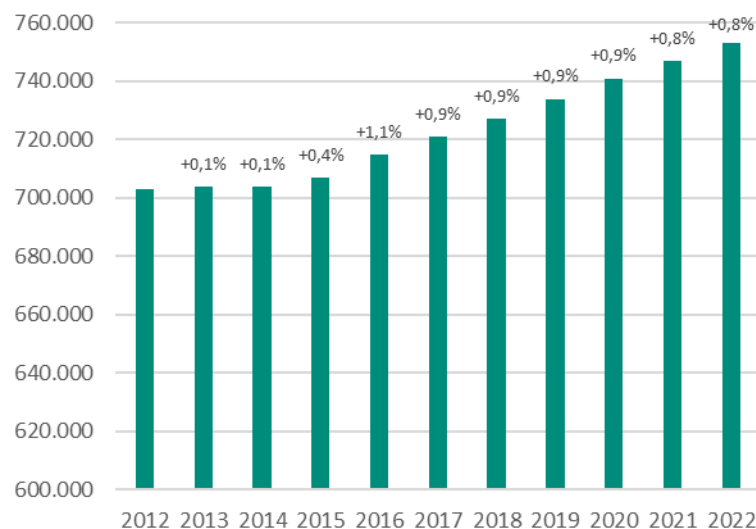
Op het gebied van bevolking en wonen is het Groene Hart een bijzondere regio. Dit komt met name door de restrictieve regelgeving omtrent woningbouw. Aan het begin van deze eeuw mocht in de Nationale Landschappen maximaal gebouwd worden voor natuurlijk aanwas (migratiesaldo nul). Dit beleid is in 2012 herzien omdat het tegengaan van overmatige verstedelijking omsloeg naar potentiële bevolkingskrimp. Vanwege de grote vraag naar woningen in en nabij de Randstad staat nieuwbouw in het Groene Hart nog steeds sterk in de belangstelling. Er blijft gediscussieerd worden over de vraag of er naast binnenstedelijk (of binnen de komgrenzen) ook hierbuiten ruimte gemaakt moet worden voor nieuwbouw in het groen.

De volgende onderwerpen voor het thema bevolking en wonen worden behandeld:

- Bevolkingsomvang en ontwikkeling
- Leeftijdsofbouw en ontwikkeling
- Huishoudensamenstelling
- De woningvoorraad en ontwikkeling

Bevolkingsomvang en ontwikkeling

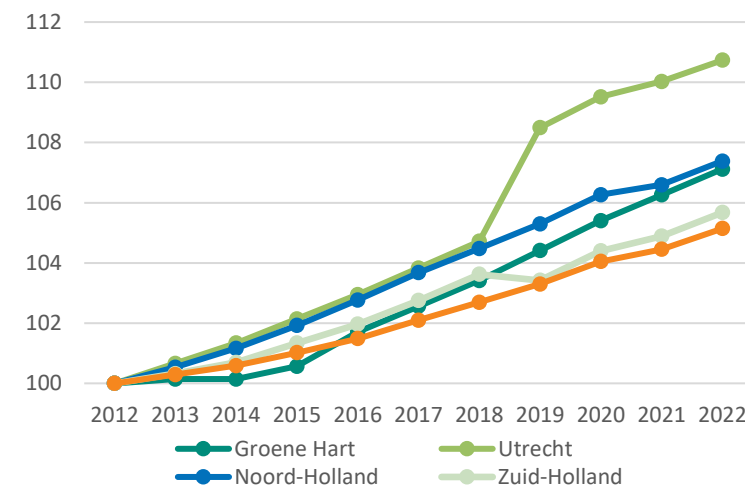
In de vorige monitor zagen we dat het aantal inwoners tussen 2008 en 2015 zeer geleidelijk is toegenomen. Vanaf 2016 neemt het aantal sneller toe (grafiek 2.1), gemiddeld bijna 1% per jaar. Per saldo groeide het Groene Hart tussen 2016 en 2022 jaarlijks gemiddeld met ongeveer 6.000 inwoners. Op 1 januari 2022 woonden naar schatting circa 753.000 personen in het Groene Hart.

Grafiek 2.1: Aantal inwoners op 1 januari 2012-2022, Bron: CBS 2023

Naast de jaarlijkse (absolute) toename is ook gekeken naar de relatieve toename sinds 2012 (grafiek 2.2). De bevolkingstoename in het Groene Hart ligt vanaf 2017 boven het nationale gemiddelde. Dit is een verschil ten opzichte van de vorige monitor, toen lag de groei in het Groene Hart de hele onderzoeksperiode onder het landelijk gemiddelde.

De provincies waarbinnen het Groene Hart ligt groeien gemiddeld sneller dan het Groene Hart. Vanaf 2018 ligt Zuid-Holland qua groei onder het Groene Hart, dit is echter te herleiden naar het ontstaan van de gemeente Vijfheerenlanden (voormalige gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik). De gemeente Zederik is toen overgegaan van de provincie Zuid-Holland naar Utrecht. Dit verklaart ook gelijk de sterke toename in 2018 van de provincie Utrecht en de afname in Zuid-Holland.

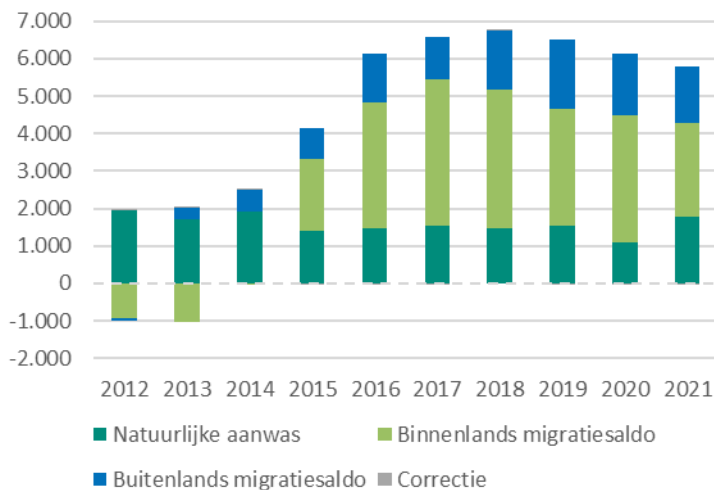

Grafiek 2.2: Ontwikkeling aantal inwoners Groene Hart t.o.v. Nederland, Noord-Holland, Zuid Holland en Utrecht (2012: index 100) Bron: CBS 2023

Bevolkingsontwikkeling Groene Hart nader bekeken

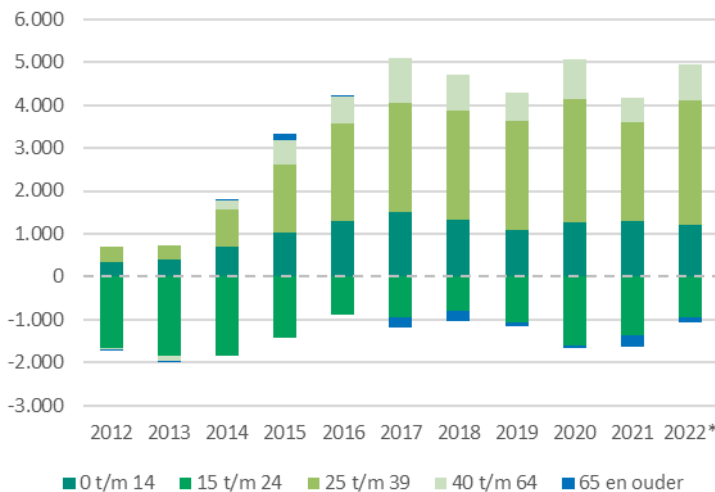
Grafiek 2.3 laat zien hoe de jaarlijkse bevolkingsgroei tot stand is gekomen. Tot en met 2013 zien we een negatief binnenlandsmigratiesaldo. Dit lijkt samen te vallen met de restrictieve regelgeving omtrent woningbouw. Vanaf 2015 is dit saldo sterk positief (gemiddeld +3.100 per jaar). Na 2012 is er jaarlijks een positief buitenlandsmigratiesaldo. De natuurlijke aanwas (geboorte minus overlijden) is de gehele periode positief en de laatste jaren redelijk stabiel.

Grafiek 2.3: Onderdelen van bevolkingsontwikkeling aantal inwoners 2012-2021, Bron: CBS 2023

Verhuisrelaties naar leeftijd

Als de binnenlandse migratiesaldo's nader worden bekeken is het duidelijk dat het Groene Hart vooral inwoners tussen de 15 t/m 24 jaar verliest aan de omliggende (grote) steden. Dit is niet uniek voor de regio, in heel het land is een trek (van jongeren) in dit leeftijdscohort naar de grote/studentensteden waar te nemen. Ook in de monitor uit 2018 zagen we dit beeld.

Grafiek 2.4: Migratiesaldo van het Groene Hart per leeftijdsklasse, Bron: CBS 2023

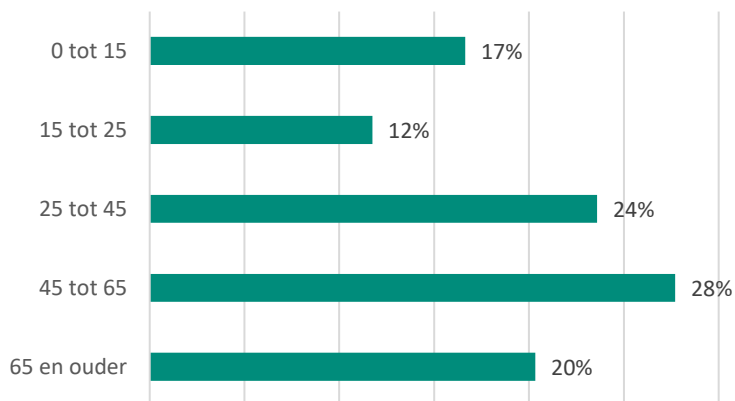
Daarnaast is vanaf 2015 het saldo van zowel 25 t/m 39 en 0 t/m 14 jarigen positiever geworden. Het lijkt er op dat het Groene Hart meer jonge gezinnen (met kinderen) heeft aangetrokken. De recente ontwikkelingen op de woningmarkt lijken deze ontwikkeling te verklaren.

De prijzen in de grote steden zijn de afgelopen jaren sterk opgelopen waardoor jonge gezinnen nog vaker ervoor kiezen om de stad te verlaten. Ook de coronapandemie kan hier een bijdrage aan hebben geleverd. Het vele thuis zijn en werken heeft ervoor gezorgd dat men is gaan nadenken over de eisen aan de woning en woonomgeving. Het lijkt er op dat wonen in het Groene Hart als goed alternatief wordt gezien.

Leeftijdsofbouw en ontwikkeling

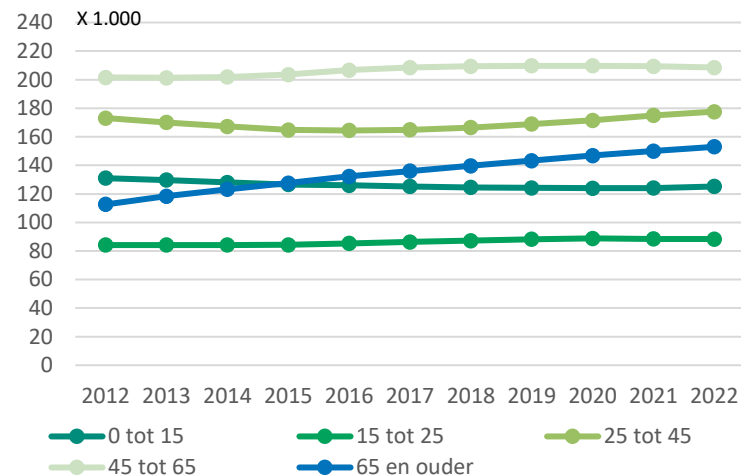
De groep 45 tot 64 jarigen is op dit moment nog steeds het grootste leeftijdscohort in het Groene Hart. Deze groep toont zich vanaf 2016 stabiel (krimpt sinds 2021 licht). Grafiek 2.6 geeft in vijf klassen de huidige leeftijdsverdeling van het Groene Hart weer. De groep 15 tot 25 jarigen, veel studerende jongeren, is het kleinst.

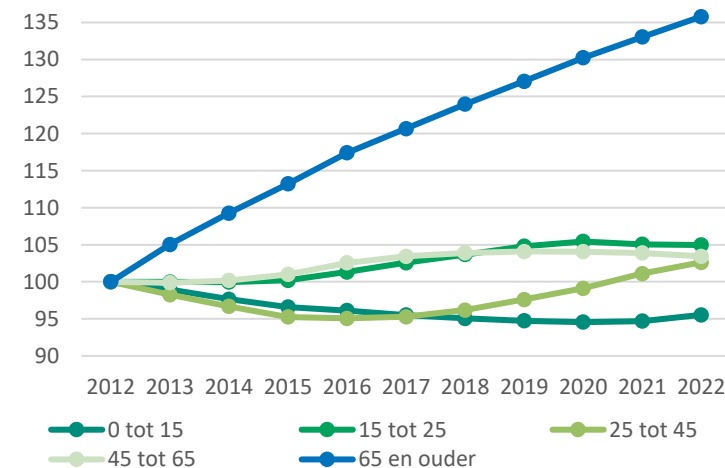
Grafiek 2.5: Leeftijdsverdeling Groene Hart op 1 januari 2022, Bron: CBS 2023

Wanneer op de afgelopen 11 jaar wordt teruggeblift, valt op dat de verhoudingen tussen de leeftijdsgroepen verschuiven. Zo zet de, in de vorige monitor opgemerkte, vergrijzing van het Groene Hart duidelijk door. Zowel absoluut (grafiek 2.6) als relatief (grafiek 2.7) gezien groeit de groep 65+ers snel. De groep ouderen groeit in het Groene Hart relatief ook sneller dan het Nederlands en het provinciale gemiddelde (grafiek 2.8.). In 2015 is de groep 65+ers in het Groene Hart voor het eerst groter dan de groep 0 tot 15 jarigen.

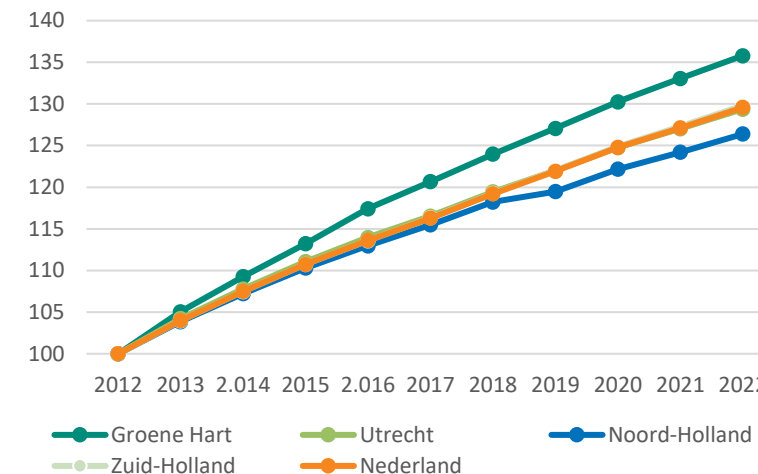
In de vorige monitor vond de grootste afname plaats in de groep de 25 tot 45 jarigen. Deze groep groeit sinds 2019 weer. In plaats daarvan neemt de groep 45 tot 65 jarigen iets af. Dit lijkt samen te hangen met de groei van de klasse 65+ers (opschuiven van een cohort).

Grafiek 2.6: Ontwikkeling leeftijdsklassen 2012-2022 in het Groene Hart, Bron: CBS 2023

Grafiek 2.7: Relatieve ontwikkeling (index) leeftijdsklassen 2012-2022 in het Groene Hart, Bron: CBS 2023

Grafiek 2.8: Relatieve ontwikkeling (index) 65+ers 2012-2022 in het Groene Hart, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland en Nederland, Bron: CBS 2023

Woningvoorraad en Ontwikkeling

Woningtypen naar bouwperiode

Op 01-01-2023 bevinden er zich 396.000 woningen in het Groene Hart. Meer dan de helft (53%) van de huizen is een rijwoning (hoek en tussen). Dit is landelijk gezien een hoog aandeel (43%). Een kwart van de woningen is een appartement, dit is 10% minder dan het landelijk gemiddelde.

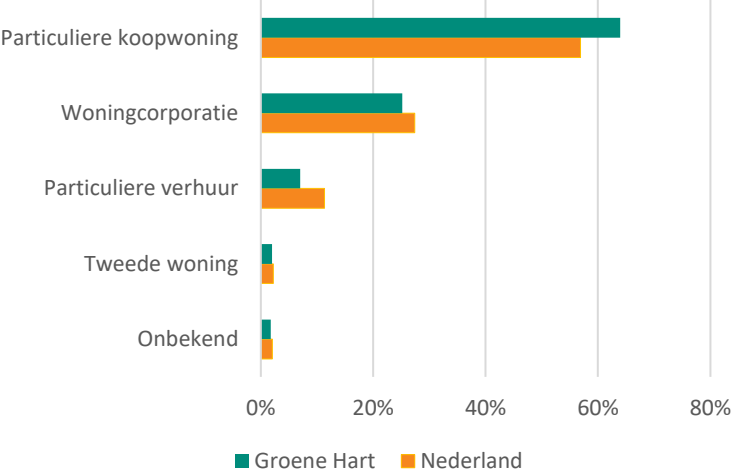
	Vrijstaand	Twee-onder-een-kap	Rijwoning	Appartement
Voor 1945	4%	3%	5%	2%
1945-1959	1%	1%	4%	1%
1960-1969	1%	1%	8%	4%
1970-1979	2%	1%	13%	4%
1980-1989	1%	1%	10%	4%
1990-1999	1%	1%	6%	3%
2000-2009	1%	0%	2%	3%
2010 en later	1%	1%	4%	4%
	14%	8%	53%	25%

Tabel 2.1: Woningvoorraad van het Groene Hart naar woningtype en bouwperiode, Bron: Kadaster 2023

De jaren '70 zijn de dominante bouwperiode in het Groene Hart. Vergeleken met de rest van het land is er in deze periode veel gebouwd. Het aandeel woningen van voor 1945 is in het Groene Hart duidelijk lager dan het landelijk gemiddelde. Het aandeel nieuwe woningen ligt boven het landelijk gemiddelde, hier wordt onder het kopje nieuwbouw dieper op ingegaan.

Verdeling eigenaar typen

De meeste huishoudens in het Groene Hart bezitten een eigen woning; het aandeel eigenaar-bewoner is 64%. Dit aandeel is hoger dan het landelijk gemiddelde. Het aandeel huurwoningen ligt lager dan het landelijk gemiddelde, dit geldt voor zowel sociale - (25%) als particuliere huurwoningen (7%). Het aandeel tweede woningen is (ongeveer) gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Grafiek 2.9: Woningvoorraad van het Groene Hart en Nederland naar eigendom, Bron: Kadaster 2023

Nieuwbouw: woningen vanaf 2018

Op basis van de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) is geanalyseerd waar en hoeveel woningen er sinds 2018 in het Groene Hart zijn bijgebouwd. Afgezet tegen de huidige woningvoorraad, is er tussen 2018 en 2022 een jaarlijkse toename van ongeveer 0,9% nieuwe woningen. Dit ligt op een gelijk niveau als het nationale gemiddelde.

Gemeente	Woningen
1 Vijfheerenlanden	6.200
2 Alphen aan den Rijn	2.250
3 Molenlanden	1.450
4 Krimpenerwaard	1.070
5 Kaag en Braassem	1.070
6 Bodegraven-Reeuwijk	980
7 Woerden	840
8 De Ronde Venen	800
9 Gouda	580
10 Nieuwkoop	500
11 Wijdmeren	420
12 Zuidplas	350
13 Stichtse Vecht	260
14 Alblasterdam	180
15 Amsterdam	180
Overig Groene Hart	990
	18.120

Tabel 2.2: Aantal woningen in het Groene Hart gebouwd tussen 2018 en 2022, Bron: Kadaster 2023

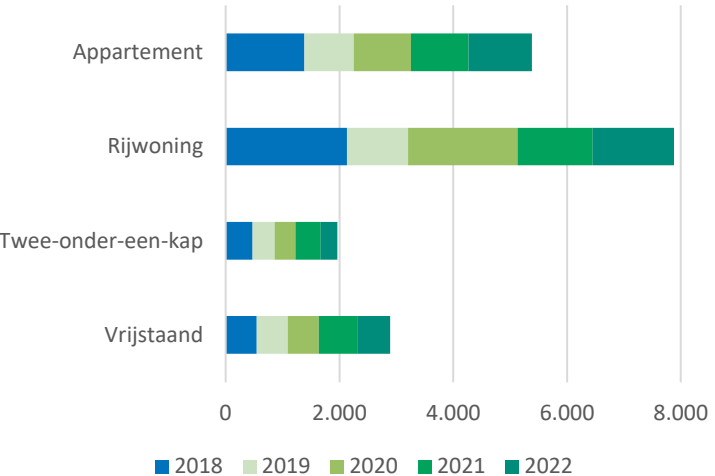
Wanneer er naar de ruimtelijke spreiding en omvang van het aantal nieuwe woningen wordt gekeken, valt op dat de nieuwbouw zich voornamelijk concentreert in de gemeente Vijfheerenlanden en Alphen aan de Rijn.

De gemeente Alphen aan den Rijn stond de vorige monitor ook al hoog in deze lijst. Nu de staat de relatief jonge gemeente Vijfheerenlanden op nummer één. In deze in 2019 samengestelde gemeente concentreert de nieuwbouw zich voornamelijk in de wijk Hoef en Haag (40%) nabij Vianen en Leerdam-West (30%).

Woningtypen nieuwbouw

De afgelopen 5 jaar zijn er voornamelijk rijwoningen bijgebouwd (43%). Een aanzienlijk deel van deze rijwoningen is in de eerder genoemde wijk Hoef en Haag ontwikkeld (15%). Bijna een derde (30%) van de bijgebouwde huizen is een appartement. De overige nieuwbouw bestaat deels uit vrijstaande (16%) en voor een beperkt deel uit twee-onder-een-kap woningen (11%).

Grafiek 2.10: Aantal woningen in het Groene Hart gebouwd tussen 2018 en 2022 naar woningtype, Bron: Kadaster 2023

Woningen naar stedelijkheidsklasse

Het grootste deel van de woningen in het Groene Hart bevindt zich in niet tot matig stedelijk gebied. Zeer sterk stedelijk gebied komt weinig voor in het Groene Hart, slechts 9% van de woningen bevinden zich in een dergelijke omgeving. Dit zijn alleen de centra van Alphen aan den Rijn en Gouda. Logischerwijs staan er in niet stedelijk gebied vooral vrijstaande woningen en in sterk stedelijk vooral appartementen. Meer dan de helft van de woningen in het Groene Hart zijn rijwoningen, deze bevinden zich het meest in weinig stedelijk gebied (tabel 2.5).

Mate stedelijkheid >	Niet	Weinig	Matig	Sterk	Zeer sterk
Vrijstaand	9%	3%	1%	1%	0%
Twee-onder-een-kap	4%	2%	1%	1%	0%
Rijwoning	11%	15%	12%	10%	4%
Appartement	3%	5%	5%	8%	5%
	27%	25%	20%	19%	9%

Tabel 2.3: Woningvoorraad van het Groene Hart naar woningtype en stedelijkheid, Bron: Kadaster/CBS 2023

Niet stedelijk

Weinig stedelijk

Matig stedelijk

Sterk stedelijk

Zeer sterk stedelijk

- Niet stedelijk:**
De Ronde Venen, de Hoef

Weinig stedelijk:
Molenwaard, Groot Ammers

Matig stedelijk:
Leerdam, Noord

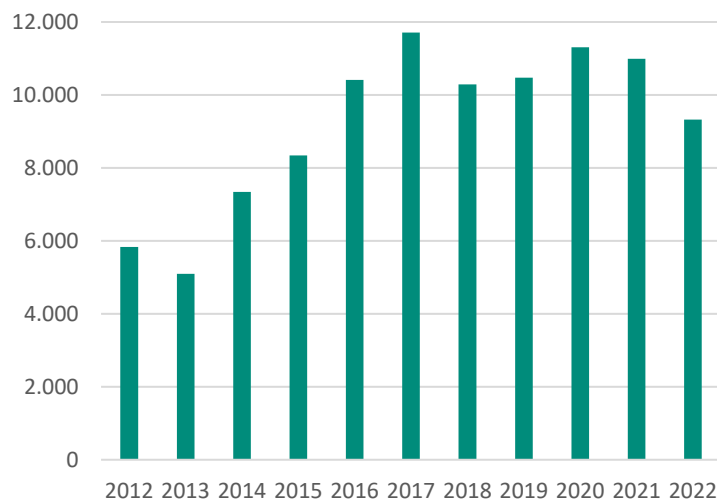
Sterk stedelijk:
Alphen aan de Rijn Ambachtenbuurt-Oost

Zeer sterk stedelijk:
Gouda, Nieuwe Markt en omgeving

Woningverkoppen het Groene Hart

Tussen 2012 en 2022 zijn er 101.100 woningen verkocht in het Groene Hart. In grafiek 2.8 is de woningmarktcrisis nog steeds terug te zien in de verkoopaantallen. Vanaf 2014 stijgt het aantal transacties voor het eerst sinds 2008 weer en in 2015 is het aantal transacties weer op het niveau van 2008 (hoogtepunt voorafgaand aan de bankencrisis). In 2017 werden de meeste woningen verkocht (11.700) in het Groene Hart. Van de periode na de woningmarktcrisis is 2022 het jaar met de minste transacties (9.300).

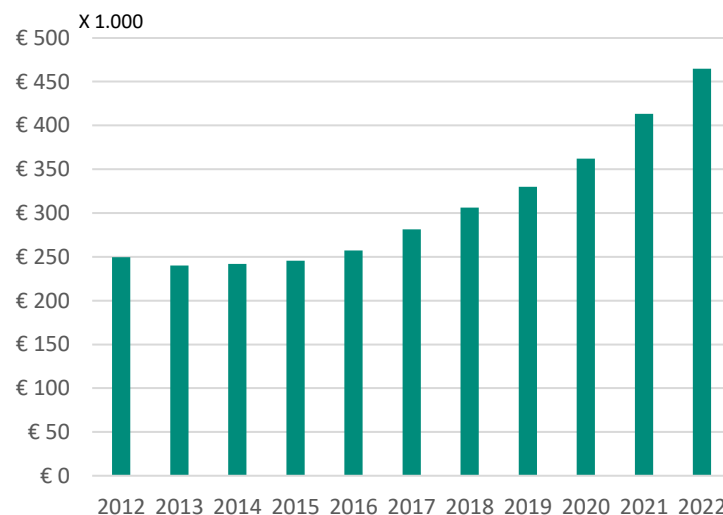

Grafiek 2.11: Woningtransacties in het Groene Hart (2012 t/m 2022), Bron: Kadaster 2023

Gemiddelde koopsom en prijsontwikkeling

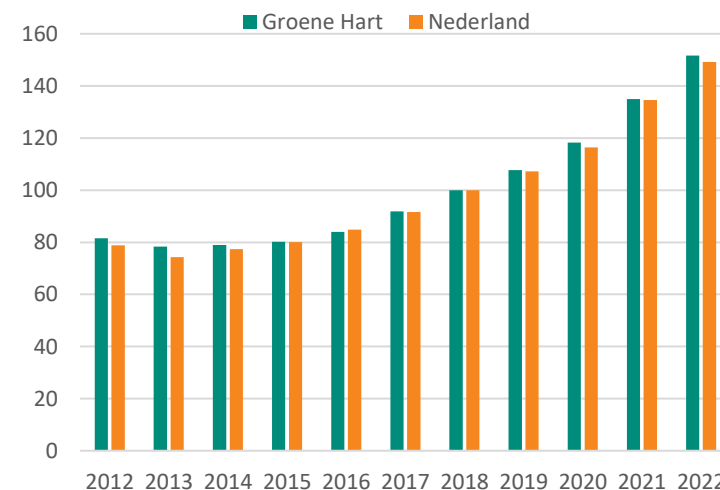
De gemiddelde koopsom was tussen 2012 en 2016 vrij stabiel in het Groene Hart, deze lag rond de €250.000. Vanaf 2017 beginnen de gemiddelde prijzen jaarlijks te stijgen, gemiddeld met zo'n 10% per jaar. Anno 2022 ligt de gemiddelde verkoop prijs op bijna € 465.000.

Om de prijsontwikkeling van de afgelopen jaren in het Groene Hart verder inzichtelijk te maken wordt gebruik gemaakt van een indexcijfer (grafiek 2.13). De indexcijfers zetten de gemiddelde jaarlijkse verkoopprijzen af tegen de gemiddelde verkoopprijs in 2018 (meest recente jaar in de vorige monitor). In de vorige monitor zagen we dat het dieptepunt van de crisis in het Groene Hart in 2014 werd bereikt. Na 2014 stijgen de prijzen jaarlijks en in 2018 werd het niveau van 2008

Grafiek 2.12: Gemiddelde koopsom in het Groene Hart, Bron: Kadaster 2023

weer gehaald (hoogtepunt van voor de crisis). De prijsontwikkeling van het Groene Hart lijkt op het Nederlands gemiddelde en het gemiddelde van Zuid-Holland. De ontwikkeling van de provincies Utrecht en Noord-Holland blijven qua ontwikkeling iets achter. Dit komt ook omdat de prijzen in deze provincies al heel hoog zijn en al eerder sterk waren gestegen.

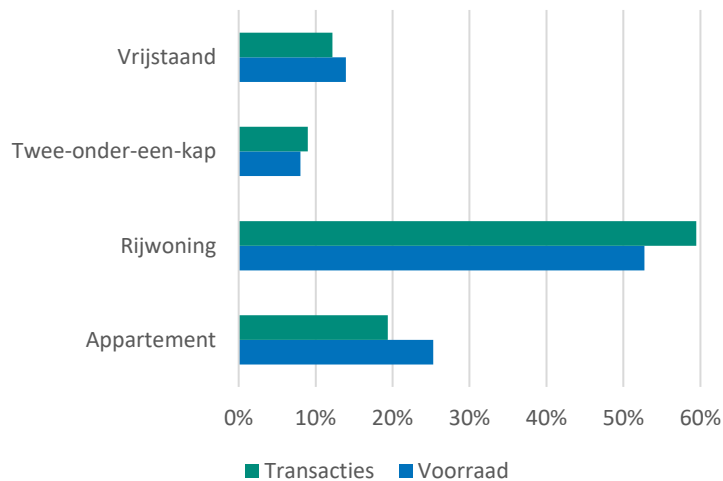

Grafiek 2.13: Prijsontwikkeling in het Groene Hart en Nederland (2012 t/m 2022) 2018= 100, Bron: Kadaster 2023

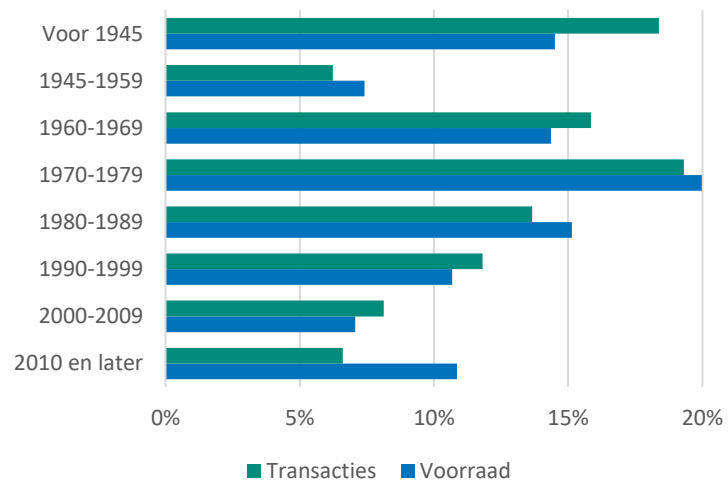
Kenmerken van gekochte woningen

In de onderzoeksperiode zijn rijwoningen uit de jaren '70 het meest verhandelde woningtype in het Groene Hart. Uit de analyse van de voorraad bleek al dat rijwoningen het meest voorkomende woningtype zijn in het Groene Hart en dat deze in de jaren '70 het meeste zijn gebouwd. Het is dus niet verwonderlijk dat dit specifieke woningtype het meest wordt ver- en gekocht.

Grafiek 2.14: Vergelijking tussen de transacties en de voorraad naar woningtype, Bron: Kadaster 2023

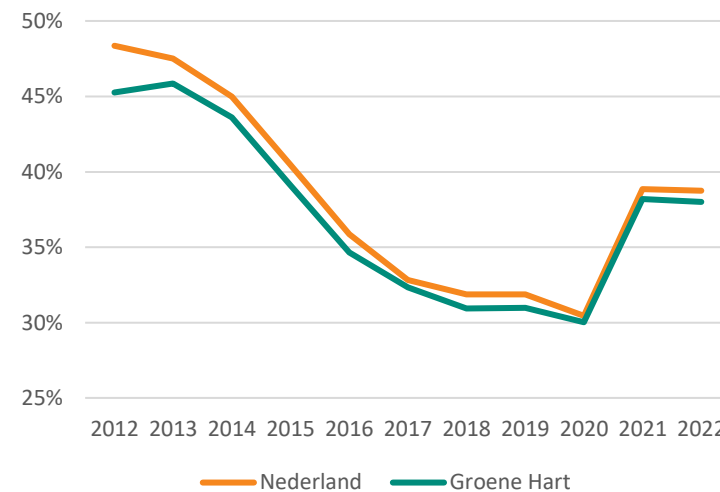
Om gevoel te krijgen bij welke woningtypen en bouwperiodes naar verhouding veel of weinig worden verkocht, worden de transacties in verhouding met de woningvoorraad vergeleken. Hieruit blijkt dat er meer rijwoningen (hoek en tussen) en minder appartementen verkocht worden dan verwacht op basis van de woningvoorraad (zie grafiek 2.11). Wanneer er naar bouwperiodes gekeken wordt, worden er naar verhouding veel oude (voor 1945) en weinig nieuwe (2010 en later) woningen ver- en gekocht (zie grafiek 2.15).

Grafiek 2.15: Vergelijking tussen de transacties en de voorraad naar bouwperiode, Bron: Kadaster 2023

Starters op de koopwoningmarkt

Starters op de koopwoningmarkt zijn personen die voor het eerst een huis kopen. Ze kunnen al wel zelfstandig hebben gewoond in bijvoorbeeld een huurwoning. Starters in het Groene Hart kopen voornamelijk goedkopere woningen en dan met name rijwoningen en appartementen.

Grafiek 2.16: Aandeel starters Nederland vs. Groene Hart, Bron: Kadaster 2023

3. Economie

Vestigingen, banen en kantoren

Inleiding

Het Groene Hart ligt in een economisch sterke regio. Steden als Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Den Haag bieden, in potentie, veel werkgelegenheid aan de bewoners van het Groene Hart. Maar ook binnen het Groene Hart zijn veel bedrijven gevestigd, die banen bieden aan de eigen inwoners en personen daarbuiten.

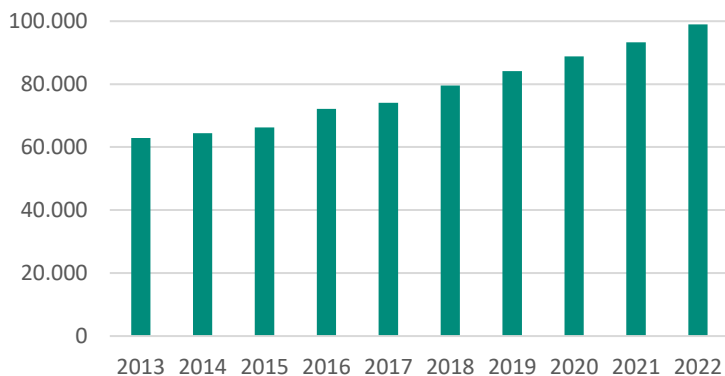
Om inzicht te krijgen in de economische situatie en de ontwikkeling hiervan wordt een aantal onderwerpen behandeld:

- Het aantal vestigingen en de ontwikkeling
- Het aantal banen en de ontwikkeling
- Kantorenvorraad en leegstand

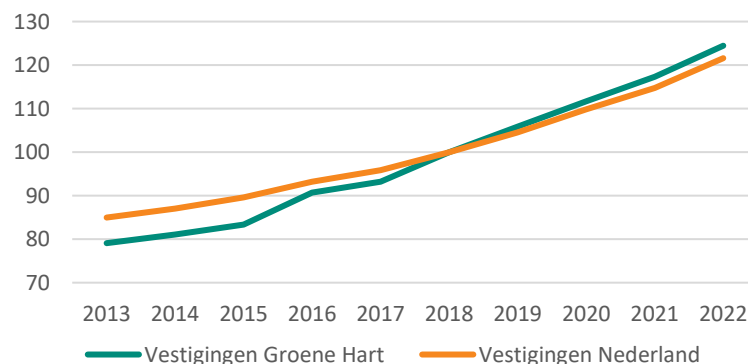
Aantal vestigingen

Om de economische ontwikkeling van de afgelopen jaren inzichtelijk te maken, wordt eerst gekeken naar de verandering in het aantal vestigingen binnen het Groene Hart (grafiek 3.1).

Ook de afgelopen jaren is het aantal vestigingen jaarlijks toegenomen. Dit was in de vorige monitor, periode 2013-2017, ook al het geval. In 2013 waren er circa 62.000 bedrijven gevestigd in het Groene Hart; in 2022 is dit opgelopen tot bijna 99.000, een toename van meer dan 36.000 bedrijven in tien jaar. Dit komt voornamelijk door de verdere toename van het aantal eenmanszaken: zzp'ers, freelancers en kleine zelfstandigen. Van alle vestigingen bestaat anno 2022 ruim driekwart uit deze groep (Bron: LISA 2022). Op basis van deze constatering is ook de grote toename in het Groene Hart te verklaren. Tot 2018 ligt de ontwikkeling van het aantal vestigingen in het Groene Hart onder het landelijk gemiddelde, na 2018 ligt deze er iets boven.

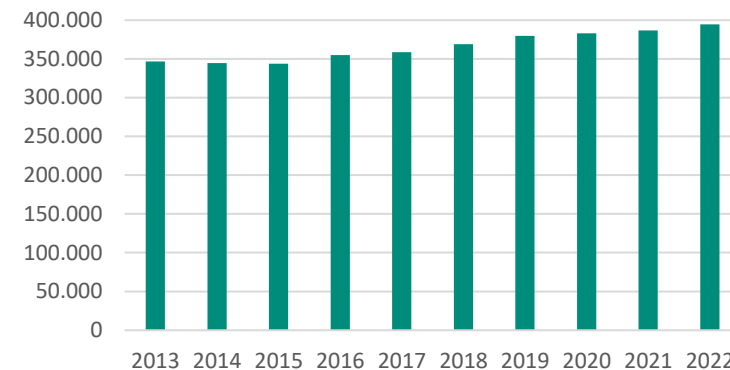
Grafiek 3.1: Totaal aantal vestigingen 2013-2022 Groene Hart, Bron: LISA 2022

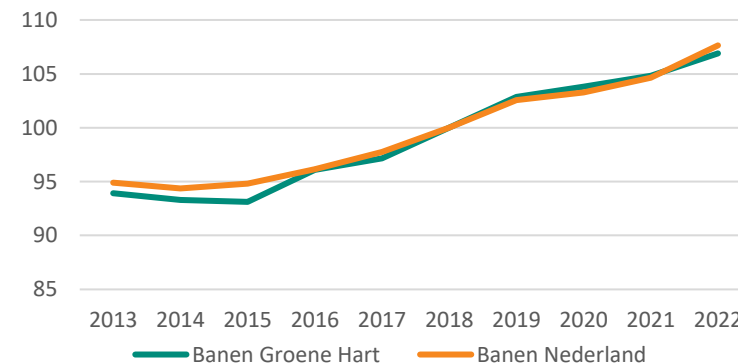
Grafiek 3.2: Ontwikkeling aantal vestigingen 2013-2022 Nederland vs. Groene Hart, Bron: LISA 2022

Aantal banen

De ontwikkeling van het aantal banen is ook een interessante economische indicator. Een baan heeft betrekking op het totaal aantal fulltimers, parttimers en uitzendkrachten. Het gaat in de analyses om banen die binnen het Groene Hart vervuld worden. Deze banen kunnen ook uitgevoerd worden door personen die zelf niet in het Groene Hart wonen.

Grafiek 3.3: Totaal aantal banen 2013-2022 Groene Hart, Bron: LISA 2022

Grafiek 3.4: Ontwikkeling aantal banen 2013-2022 Nederland vs. Groene Hart, Bron: LISA 2023

Tussen 2013 en 2015 is het aantal banen in Groene Hart stabiel. Na 2015 groeit het aantal banen van ongeveer 350.000 naar bijna 400.000 in 2022. Dit betreft iets meer dan 4% van alle banen in Nederland, vergelijkbaar met het aantal banen in de gehele provincie Groningen of Friesland. Grafiek 3.4 visualiseert de relatief sterke groei van het aantal banen in het Groene Hart in 2016. Vanaf 2017 is de groei vergelijkbaar met de landelijke trend.

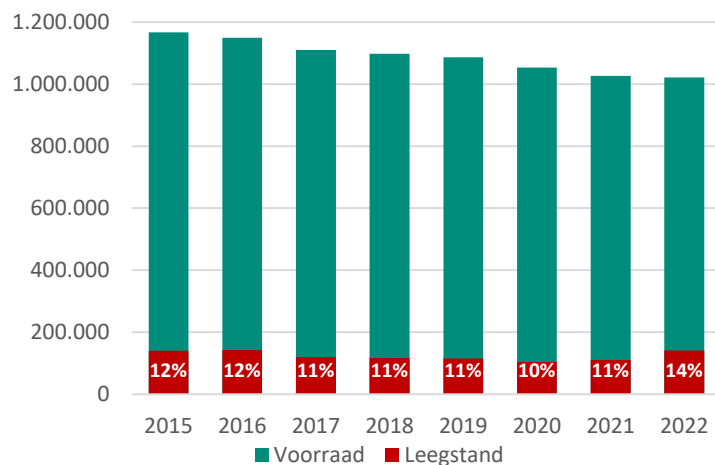

Kantorenvoorraad en leegstand

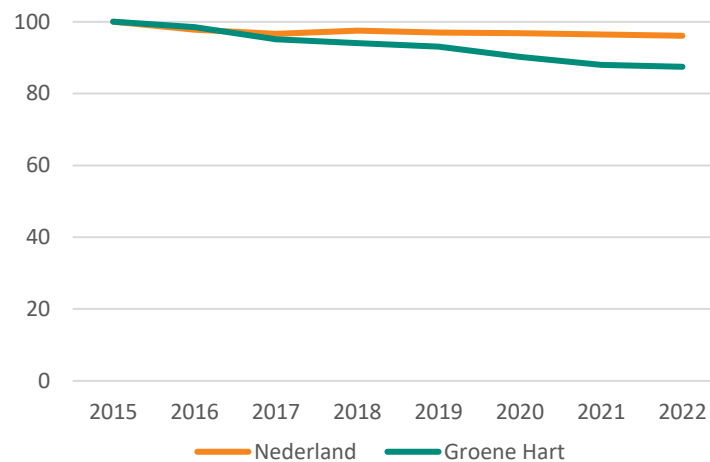
Het aantal vierkante meters kantooroppervlakte en het leegstandspercentage zijn weergegeven in grafiek 3.5. . Deze ontwikkelingen zijn vervolgens afgezet tegen de nationale trends. Bij leegstand gaat het om structurele kantoorleegstand, dat wil zeggen kantoorruimten die meer dan drie jaar niet zijn verhuurd. De gegevens zijn via Locatus op Groene Hart-niveau beschikbaar.

De kantorenvoorraad neemt ten opzichte van de vorige monitor (2018) nog steeds af. Zowel voor geheel Nederland als voor het Groene Hart. In het Groene Hart blijft (net als in de vorige monitor) het kantooroppervlak wel sneller afnemen dan de landelijke trend (grafiek 3.6).

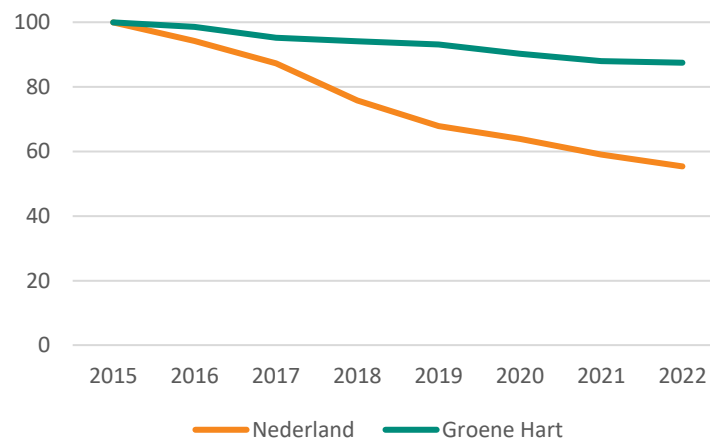
De structurele kantoorleegstand in het Groene Hart neemt jaarlijks af. Dit gaat wel minder snel dan het landelijk gemiddelde.

Grafiek 3.5: Kantorenvoorraad en leegstand in vierkante meters tussen 2015 en 2022 in het Groene Hart, Bron: Locatus (2023)

Grafiek 3.6: Ontwikkeling van de kantorenvoorraad (Index: 2015=100), Bron: Locatus (2023)

Grafiek 3.7: Ontwikkeling van de kantorenleegstand (Index: 2015=100), Bron: Locatus (2023)

4. Leefbaarheid

Ontwikkeling van de leefbaarheid

Inleiding

De leefbaarheid wordt net als in de voorgaande monitor inzichtelijk gemaakt met behulp van data uit de Leefbarometer, opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het is een modelmatige schatting van de leefbaarheid, waarbij wordt gekeken naar de mate waarin verschillende omgevingscondities van invloed zijn op het oordeel over, en de waardering voor, de directe woonomgeving. Om dit te doen worden 100 indicatoren gebruikt, grofweg onder te verdelen in vijf onderdelen: woningen, bewoners, voorzieningen, veiligheid en fysieke omgeving.

De volgende indicatoren voor het thema Leefbaarheid worden behandeld:

- De totaalscore leefbaarheid en de ontwikkeling daarin
 - De score voor het voorzieningenniveau en de ontwikkeling daarin
- leefbaarheid totaal

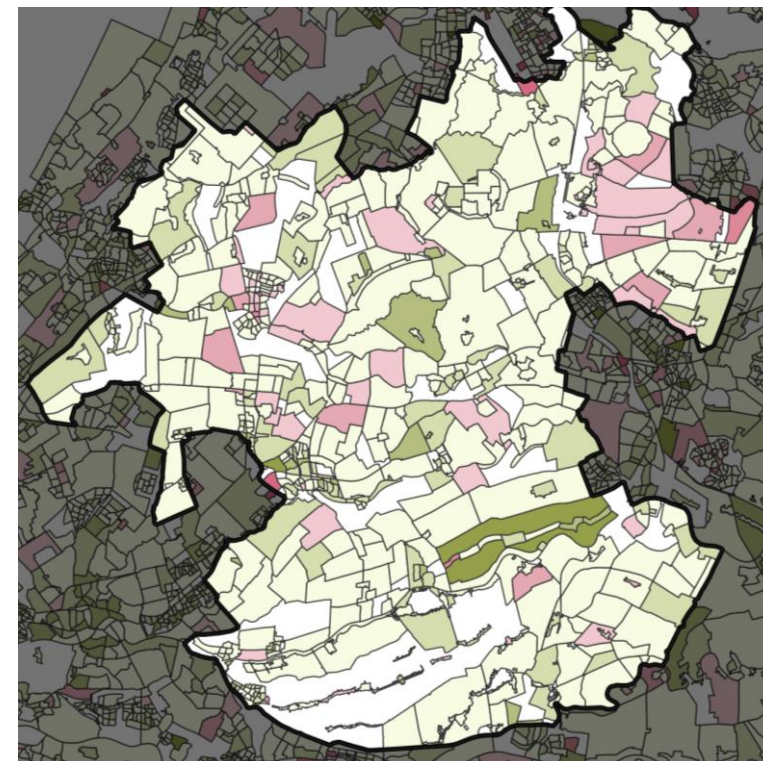
Kaart 4.1 geeft een overzicht van de totale leefbaarheidsscore op buurtniveau binnen het Groene Hart (peiljaar 2020). Over het algemeen wordt de leefbaarheid positief beoordeeld. Slechts in enkele buurten komt de score niet boven een voldoende uit. Net als in de vorige monitor zijn dit buurten in de stedelijke gebieden in Gouda en Alphen aan den Rijn. Het overwegend zeer positieve beeld is niet uniek voor het Groene Hart, dit geldt voor vrijwel alle gemeenten in Nederland. Hetzelfde geldt voor de lagere scores in bepaalde wijken in stedelijke gebieden.

Legenda: Leefbarometerklasse

Kaart 4.1: Leefbaarheidsscore Groene Hart 2020, Bron: Leefbarometer 2023

Legenda: Ontwikkeling leefbaarheid

Kaart 4.2: Ontwikkeling leefbaarheidsscore 2020 t.o.v. 2018, Bron: Leefbarometer 2023

Legenda: Beoordeling voorzieningen

Uitstekend	Zwak
Zeer goed	Onvoldoende
Goed	Ruim onvoldoende
Ruim voldoende	Zeer onvoldoende
Voldoende	

Kaart 4.3: Beoordeling voorzieningenniveau Groene Hart 2020, Bron: Leefbarometer 2023

Ontwikkeling leefbaarheid

Naast de meest recente leefbaarheidsscore (2020) is ook de ontwikkeling van de leefbaarheid tussen de vorige en huidige monitor geanalyseerd (2020 vs. 2022). Kaart 4.2 laat zien dat in veel van de buurten weinig verandering heeft plaats gevonden. Er zijn meer buurten met (mogelijke) voortuitgang dan (mogelijke) achteruitgang.

In slechts een paar buurten sprake van achteruitgang, deze worden in de meest recente analyse echter nog steeds als goed beoordeeld.

Voorzieningenniveau

Een van de onderdelen die de leefbaarheidsscore per buurt bepaalt is het voorzieningenniveau. De voorzieningscore wordt basis van 23 onderdelen bepaald. Het gaat onder andere om de nabijheid van scholen, winkels en uitgaansgelegenheden.

Net als in de vorige monitor scoren grote delen van het Groene Hart net iets onder het landelijk gemiddelde. Het gaat vooral om de gemeenten in het zuidoosten. De gebieden rond Gouda, Woerden en Alphen aan den Rijn scoren positief. Ook de gemeenten nabij de grote steden net buiten het Groene Hart scoren gemiddeld of daarboven.

De situatie van de buurten die beneden gemiddeld scoren is niet gelijk zorgwekkend. Slechts vijf gebieden scoren ruim onder het gemiddelde. Er zijn in Nederland gebieden die aanzienlijk slechter scoren.

5. Recreatie en Toerisme

Gasten, overnachting en werkgelegenheid

Inleiding

Het Groene Hart staat bekend om de openheid en het landelijke karakter. Gezien de sterk stedelijke regio waarbinnen het gebied zich bevindt, is het bij uitstek een plek die veelvuldig gebruikt wordt om te recreëren.

Het gebied beschikt over veel wandel-, fiets- en vaarroutes en een diversiteit aan voorzieningen, waar zowel de eigen bewoners als bewoners van de omliggende (grote) steden gebruik van maken. In de vorige monitor werd gesteld dat een verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme gewenst was, omdat dit veel banen oplevert.

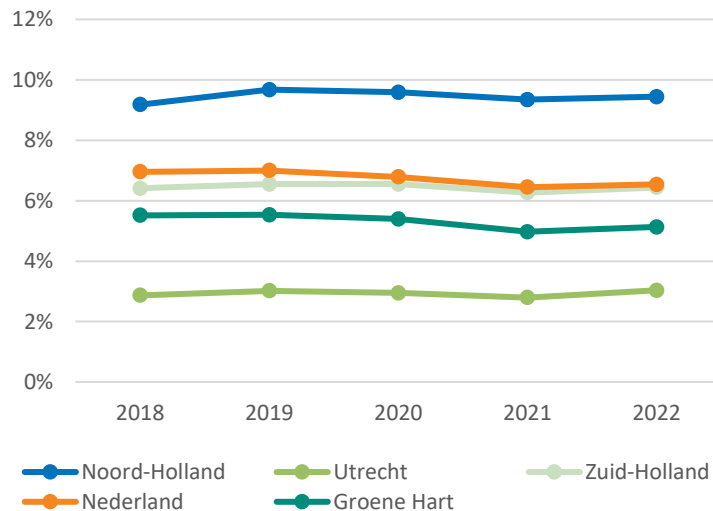
Om de ontwikkeling en de huidige situatie van recreatie en toerisme inzichtelijk te maken wordt een aantal onderwerpen behandeld.

- Het aantal gasten en overnachtingen
- Het aantal toeristische-recreatieve bedrijven en banen
- Promotie en marketing (budget en bezoek website)

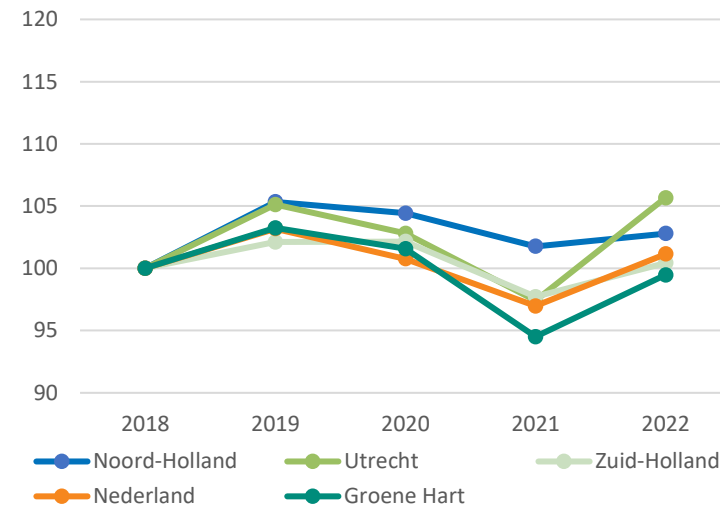
Werkgelegenheid recreatie en toerisme

In 2022 was ongeveer 5% van de totale werkgelegenheid in het Groene Hart in (of gelieerd aan) de recreatieve en/of toeristische sector. Dit is lager dan het landelijk gemiddelde (6,5%). In Noord-Holland is het aandeel banen in deze sector van de Groene Hart provincies het hoogste (9%). Utrecht heeft een lager aandeel dan het Groene Hart (grafiek 5.1).

De ontwikkeling van het aantal banen in de toeristische sector loopt sinds 2018 in het Groene Hart ongeveer gelijk met het landelijk gemiddelde alleen in 2021 liep deze wel iets sterker terug (grafiek 5.2).

Grafiek 5.1: Banen in de toeristische sector, jaarlijks als aandeel van de totale werkgelegenheid, Bron: Lisa 2023

Grafiek 5.2: Ontwikkeling van banen in de toeristische sector index 2018 = 100, Bron: Lisa 2023

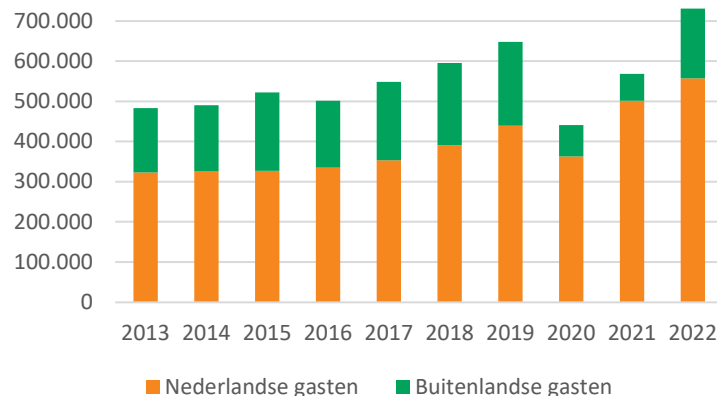
Gasten en overnachtingen in het Groene Hart

In opdracht van projectgroep monitor Groene Hart heeft het CBS opnieuw onderzoek gedaan naar het aantal gasten in logiesaccommodaties in het Groene Hart (zie de verantwoording) voor de geanalyseerde gemeenten). De cijfers zijn gebaseerd op gegevens uit de statistiek Logiesaccommodaties van het CBS. Accommodaties die voldoen aan de volgende criteria zijn meegenomen in de analyse:

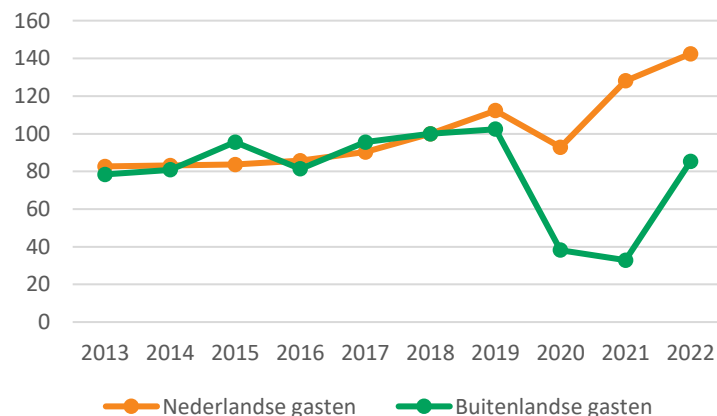
- alle hotels, motels, pensions, appartementen met hoteldienstverlening, jeugdaccommodaties en Bed & Breakfasts met: ten minste 5 slaapplaatsen;
- alle kampeerterrains met minimaal 4 toeristische standplaatsen;
- alle huisjesterreinen en groepsaccommodaties met ten minste 10 slaapplaatsen.

Het CBS heeft niet van alle logiesaccommodaties inzicht in het aantal gasten en overnachtingen. De cijfers zijn dan ook een schatting op basis van accommodaties waarvan wel gegevens beschikbaar zijn (het is een steekproef). Dit zorgt ervoor dat de cijfers altijd een bepaalde marge (iets hoger of lager dan de werkelijkheid) bevatten. Aanvullend: omdat de hier getoonde cijfers de som zijn van schattingen op gemeenteniveau, vallen de marges ruimer uit dan bij de CBS publicaties op provincieniveau. Dit maakt het moeilijk om vast te stellen of de schommeling te maken heeft met werkelijke ontwikkelingen of dat het een gevolg is van steekproefeffecten (marges, afrondingen etc.).

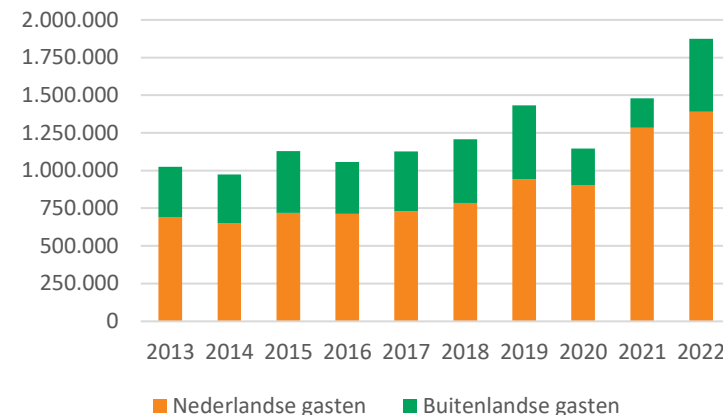
In 2022 waren er naar schatting 731.000 overnachtende gasten in het Groene Hart, ongeveer een kwart kwam uit het buitenland (grafiek 5.3). Deze gasten overnachten gemiddeld 2,6 nachten in het Groene Hart. Buitenlandse gasten verblijven gemiddeld meer nachten in het Groene Hart. In 2022 is het aantal gasten en overnachtingen weer terug op het niveau van voor de coronapandemie. De opgelegde reisbeperkingen zijn terug te zien in de ontwikkeling en het aantal gasten. Het aandeel buitenlandse gasten liep tussen 2020 en 2021 sterker terug dan de Nederlandse gasten. Ondanks een teruglopend aantal Nederlandse gasten in 2020 bleef het aantal overnachtingen wel stabiel. In 2021 nam het aantal Nederlandse gasten weer sterk toe.

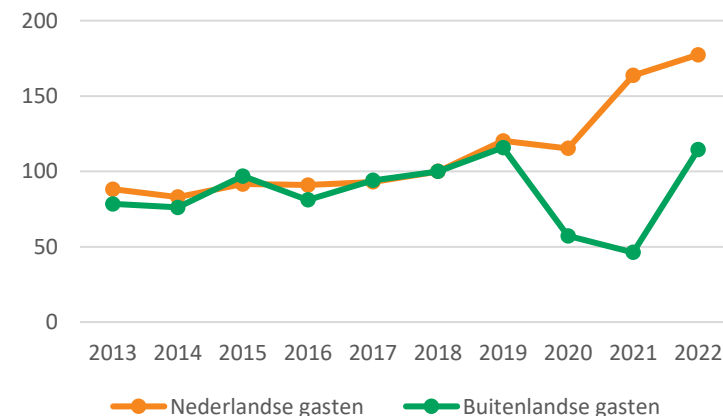
Grafiek 5.3: Het aantal gasten die overnachten in het Groene Hart, Bron: CBS 2023

Grafiek 5.4: Ontwikkeling van aantal gasten die overnachten in het Groene Hart Index 2018=100, Bron: CBS 2023

Grafiek 5.5: Het aantal overnachtingen van gasten in het Groene Hart, Bron: CBS 2023

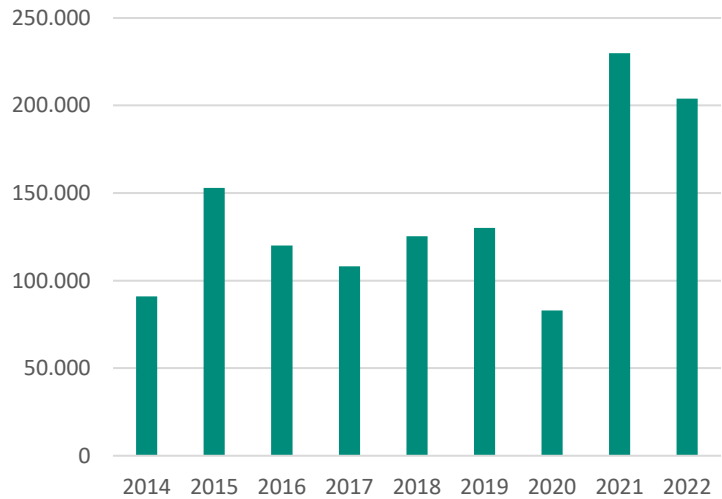
Grafiek 5.6: Ontwikkeling van het aantal overnachtingen van gasten in het Groene Hart Index 2018=100, Bron: CBS 2023

Promotie en marketing

Nog steeds komen de meeste bezoekers van de officiële website van het Groene Hart uit de grote steden rond het Groene Hart. Bezoekers zoeken het meeste op dagjes uit en (wandel/fiets) routes.

Tussen 2014 en 2019 trok de website gemiddeld 120.000 bezoekers per jaar. In 2020 is een flinke dip waar te nemen, toen bezochten slechts 82.000 bezoekers de pagina. Dit valt samen met een periode in de coronapandemie waar opgeroepen werd om binnen te blijven. Het jaar daarop, toen weer veel meer mocht, is er een record aantal bezoekers geregistreerd. In 2022 ligt het aantal iets lager dan het (record) jaar ervoor, maar nog steeds zijn het er met ruim 200.000 bezoekers significant meer dan in de periode 2014-2019.

Grafiek 5.7: Bezoek website [www. GroeneHart.nl](http://www.GroeneHart.nl), Bron: Stichting Groene Hart Verbinders 2023

Naast de officiële website is Stichting Groene Hart Verbinders ook actief op sociale media. Tabel 5.1 geeft het aantal volgers en bereik van berichten weer.

facebook	
Volgers	10.000
Bereik berichten	196.800
Betrokkenheidsacties	29.600
Instagram	
Volgers	3.700
Weergaven berichten	249.100
Interactie	6.600
Bereik verhalen	15.110

Tabel 5.1: Volgers en bereik sociale media Groene Hart, Bron: Stichting Groene Hart Verbinders 2023

6. Landbouw

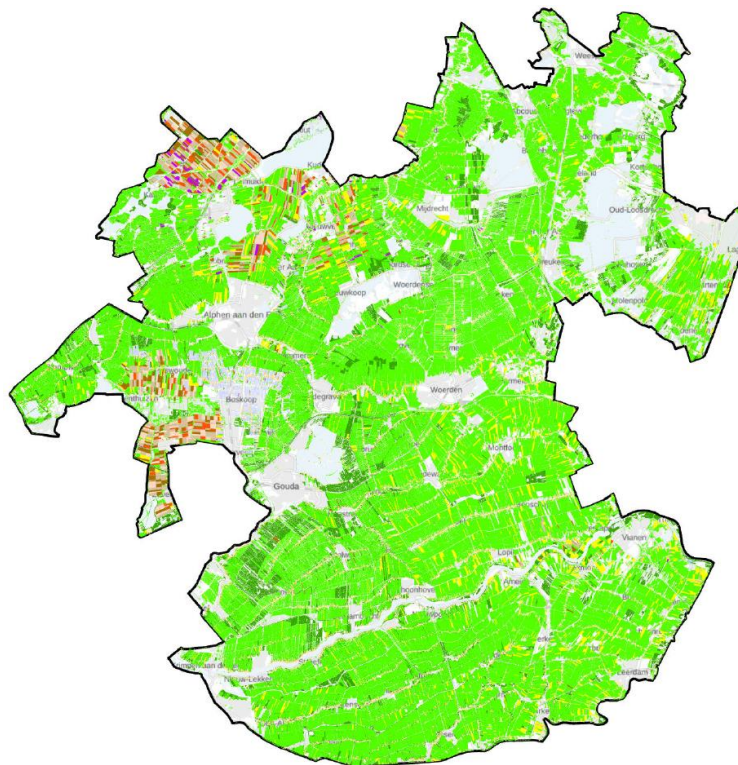
Grondgebruik, structuur en grondprijzen

Inleiding

Het Groene Hart is voor het grootste deel in agrarisch gebruik. Hierbij voert grasland de boventoon, dit is ten opzichte van de vorige monitor niet veranderd. Akkerbouw en maisteelt komen er relatief minder vaak voor. Dit heeft een duidelijke relatie met het feit dat veen in het Groene Hart de belangrijkste grondsoort is. Het aandeel van de meer intensieve teelten (fruitteelt, bloembollen, boomkwekerij en glastuinbouw) wijkt desondanks maar weinig af van het landelijk gemiddelde. Met uitzondering van de boomteelt bij Boskoop vinden we deze teelten overigens niet op de veengronden.

	ha.	%
Agrarisch gebied	123.999	69%
Agrarisch gras	102.168	56%
Snijmais	5.469	3%
Akkerbouw	4.506	2%
Overig gewas	1.310	0,7%
Fruitteelt	1.040	0,6%
Bloembollen	300	0,2%
Boomkwekerij	1.611	0,9%
Glastuinbouw	682	0,4%
Bebouwing in buitengebied	1.370	0,8%
Overig grondgebruik in buitengebied	5.544	3%
Bebouwde kom en wegen	26.521	15%
Bos- en natuurgebied	9.933	5%
Oppervlaktewater	20.423	11%
	180.876	100%

Tabel 6.1: Grondgebruik Groene Hart 2022, Bron: Monitor Landschap 2023

Agrarisch grondgebruik 2022

Agrarisch gras	Boomkwekerijen
Snijmais	Natuurgraslanden
Aardappelen*	Bebouwing buitengebied
Bieten*	Overig grondgebruik
Bloembollen	

* In tabel 6.1 Akkerbouw

Kaart 6.1: Agrarisch grondgebruik Groene Hart 2022, Bron: Monitor Landschap 2023

Landbouwstructuur

In 2022 heeft het Groene Hart nog meer dan 3.200 agrarische bedrijven. Ten opzichte van 10 jaar geleden is bijna een derde van de bedrijven gestopt, een daling iets boven het landelijk gemiddelde. Het aantal arbeidskrachten in de landbouw nam in het Groene Hart sterker af dan gemiddeld in Nederland (-14%). Ondanks de afname van het aantal bedrijven en arbeidskrachten nam de omzet van de landbouw toe. Ook de totale standaard opbrengst (SO) in het Groene Hart neemt toe, net als de ontwikkeling van de gemiddelde standaard opbrengst per bedrijf.

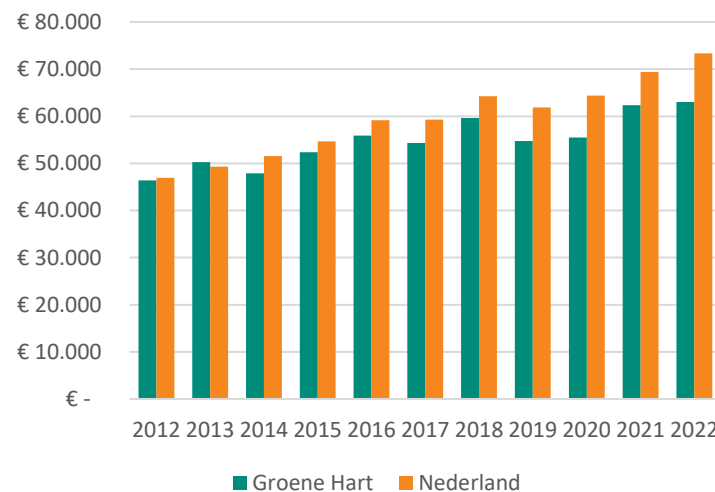
	2007	2012	2017	2022	2012 vs. 2022
Landbouwbedrijven	5.197	4.651	3.491	3.268	-30%
Arbeidskrachten (FTE)	11.022	10.128	8.370	8.759	-14%
SO (€ MLN)	929	854	1.007	1.101	29%
SO (€ K) per bedrijf	179	184	288	337	83%
Melkveebedrijven	1.962	1.780	1.695	1.473	-17%
% totaal bedrijven	37,8%	38,3%	48,6%	45,1%	7%
SO (€ MLN)	385	410	585	570	39%
SO (€ K) per bedrijf	196	230	345	387	68%
Gve/ha.	1,9	2,1	2,1	2,2	10%

Tabel 6.2: Landbouwengetallen Groene Hart, Bron: Landbouwtelling 2023

Agrarische grondprijzen

De agrarische grondprijs in het Groene Hart is lager dan gemiddeld in Nederland. In 2022 kost een agrarisch perceel in het Groene Hart gemiddeld ruim €63.000 ha. tegen landelijk bijna € 73.000 ha. Zowel landelijk als in het Groene Hart is sprake van een toename van de grondprijs sinds de vorige monitor in 2018. In het Groene Hart bedroeg de toename tussen 2018 en 2022 +13% en landelijk +8%.

Grafiek 6.1: Ontwikkeling agrarische grondprijs 2012-2022, Bron: Kadaster 2023

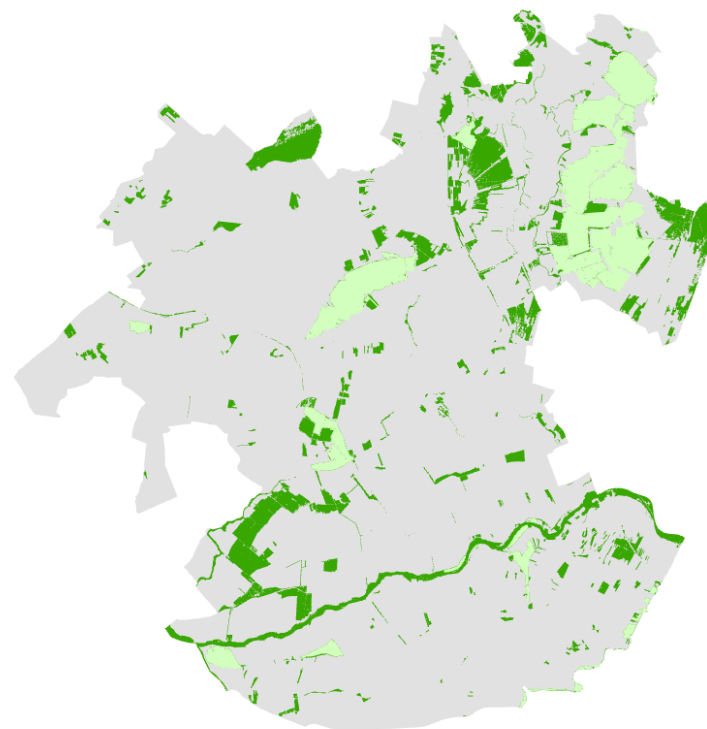
7. Natuur

Natuurnetwerk Nederland, Natura2000 en overig beschermd gebied

Inleiding

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het NNN heeft in het Groene Hart een oppervlakte van 26 duizend ha., dat is 14,5% van de gebiedsoppervlakte en 2,1% van het totale NNN in Nederland.

Een ander netwerk van natuurgebieden (die deels overlappen met de NNN gebieden) is de Natura 2000. Dit zijn gebieden die beschermd worden vanuit de Vogel en Habitatrichtlijn. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden. Voor Nederland gaat het om 162 gebieden waarvan 11 in het Groene Hart. Het totale oppervlakte van de Natura 2000 gebieden in het Groene Hart is 12.320 ha..

Legenda

- Nationaal Natuur Netwerk
- Natura 2000

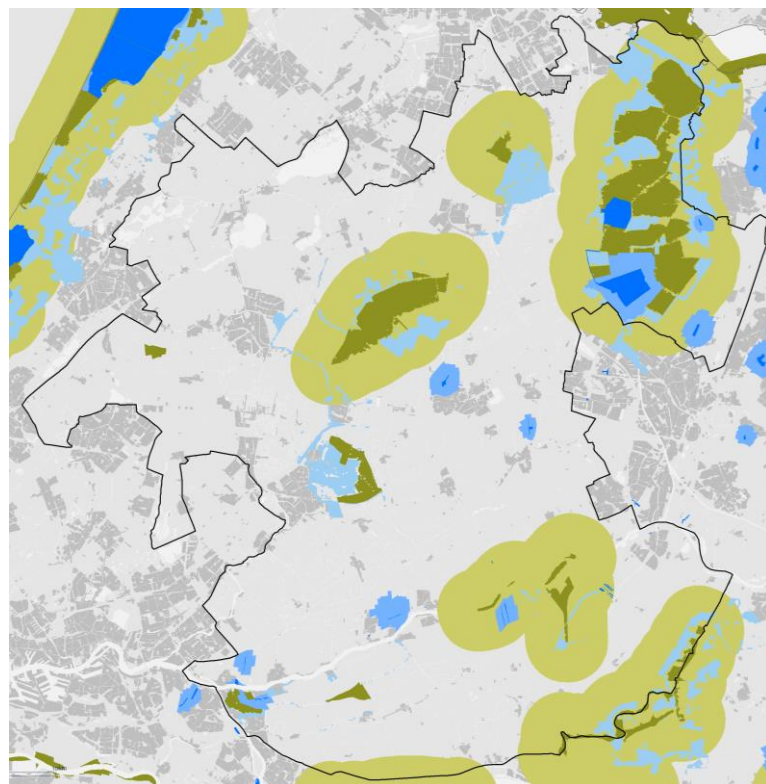
	Areaal (ha.)
NNN gebieden Groene Hart	26.170
NNN Gebieden Nederland*	1.234.000
Natura 2000 Groene Hart	12.320
Natura 2000 Nederland**	2.200.000

Tabel 7.1: Oppervlakte van het Nationaal Natuur Netwerk en Agrarisch natuur en landschapsbeheer in het Groene Hart, Bron: PBL, RVO

* Inclusief delen van het IJsselmeer en de Waddenzee

** natura 2000 85% water)

Kaart 7.1: Nationaal Natuur Netwerk en Natura2000 gebieden, Bron: PBL, RVO

Legenda

- Natura 2000-gebieden
- Hydrologische beïnvloedingsgebieden rond Natura 2000
- Atmosferische bufferzone 3 km rond PAS-gebieden
- Waterwingebied
- Grondwater-beschermingsgebied

Kaart 7.2: Gebieden met invloed op kwetsbare natuur, Bron: EZ, bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

Op kaart 7.2 is de combinatie van grondwaterbeschermingsgebieden en een indicatieve bufferzone van 3 kilometer rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden aangegeven. De bufferzone is van grote invloed op de biodiversiteit in natuurgebieden en leent zich voor de aanleg van

extensief gebruikte buffergebieden die grenzen aan bestaande Natura 2000-gebieden. Met deze buffergebieden kunnen kwetsbare habitattypen in de Natura 2000-gebieden worden vergroot over de grenzen van het Natura 2000-gebied heen. Het vergroten van natuurgebieden kan ook bijdragen aan de landschapskwaliteit (Atlas van de regio, 2023).

Harde bescherming ("nee, tenzij")

Er zijn geen activiteiten mogelijk die leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van de gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden, tenzij:

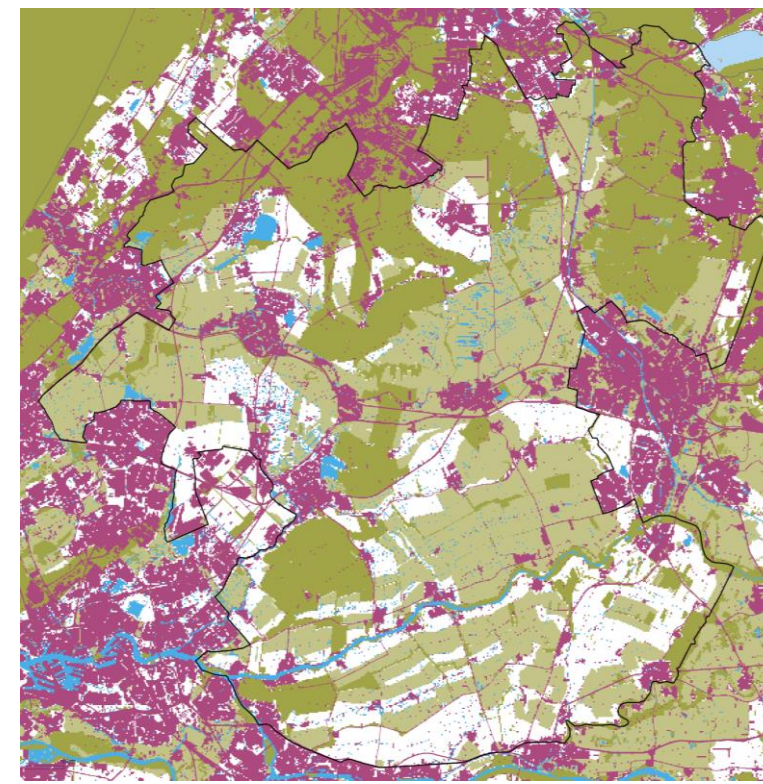
- er sprake is van een groot publiek belang,
- er geen reële alternatieven zijn, en
- de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en samenhang worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd.

Regelgeving voor bouwen en andere activiteiten (bijvoorbeeld landbouw in natura 2000 gebieden) is in deze gebieden streng en landschap is moeilijk veranderbaar (Planbureau voor de leefomgeving, 2019).

Zachte bescherming ("ja, mits")

Een zacht beleidsregime betekent dat bepaalde veranderingen toegestaan zijn mits ze rekening houden met bestaande natuurlijke of culturele kwaliteiten en waarden van een gebied.

Wanneer alle beschermende wet- en regelgeving voor natuur over elkaar wordt gelegd en gecombineerd wordt met de al bestaande bebouwing ontstaat kaart 7.3. Deze kaart geeft weer waar in het Groene Hart nog potentieel ruimte is voor ontwikkelingen (de witte gebieden). De ruimte hiervoor blijkt niet heel erg groot. De beperkingen voor ruimtelijke ontwikkelingen in deze kaart zijn planologische restricties en beschermingsregimes voor natuur en landschap van zowel Rijk als provincies. Het gaat hier om: erfgoederen, UNESCO-gebieden, buitenplaatsen, stads- en dorpsgezichten, archeologische monumenten,

Legenda

- Harde bescherming
- Zachte bescherming
- Bebouwd gebied
- Binnenwater

Kaart 7.3: Beschermde gebieden (Rijk en provincies), Bron: IenW, BZK, IPO, CBS, RIVM, bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

ationale parken en waterwinningsgebieden. Bouwen en andere activiteiten zijn in deze gebieden toegestaan onder door de rijksoverheid geformuleerde voorwaarden (Planbureau voor de leefomgeving, 2019).

8. Water

Kwaliteit, kwantiteit, veiligheid en beschikbaarheid

Inleiding

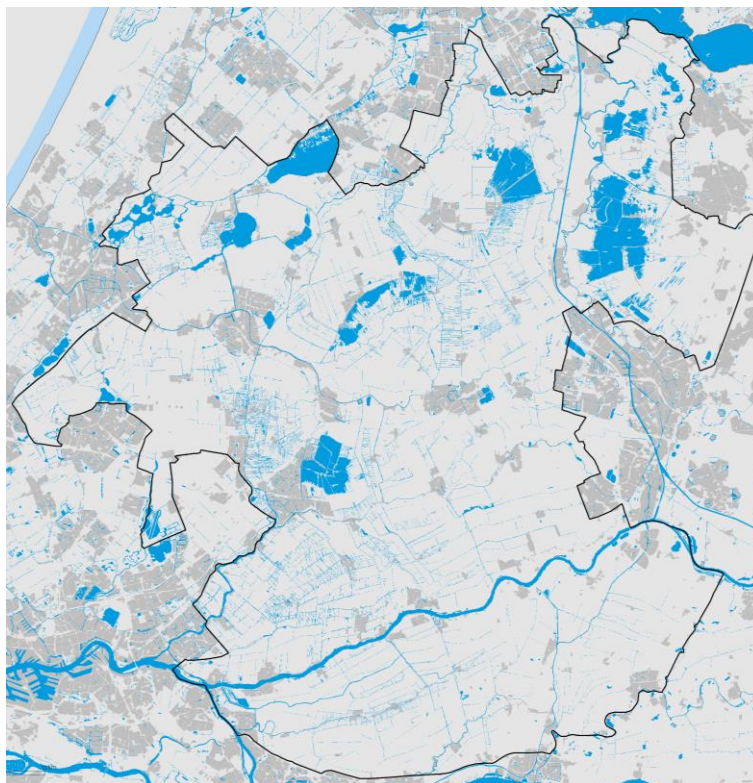
Het Groene Hart bestaat voor 11% (20.400 ha.) uit (oppervlakte) water. Daarnaast speelt het grondwater(peil) een belangrijke rol in het gebied. Het is belangrijk dat het Groene Hart een robuust en duurzaam watersysteem heeft. Dit systeem moet goed functioneren in zowel periodes van wateroverlast als periodes van droogte. Het moet de gevolgen van de klimaatverandering dus goed kunnen opvangen. Voor de diverse functies (zoals wonen, landbouw en natuur) in het gebied is het van belang dat er steeds voldoende water is en dat de waterkwaliteit op orde is. Ook een goede waterveiligheid is essentieel, hetgeen betekent dat het dijkensysteem in het Groene Hart goed op orde moet zijn. Voor elk van deze onderwerpen geldt dat het primair de vijf waterschappen met grondgebied in het Groene Hart zijn die hierop sturen. Wel voeren zij daarbij beleid voor hun eigen beheer-gebied en niet specifiek voor het Groene Hart.

Belangrijke indicatoren voor het thema water zijn:

- Waterkwaliteit
- Waterkwantiteit (wateropgave)
- Waterveiligheid

Waterkwaliteit

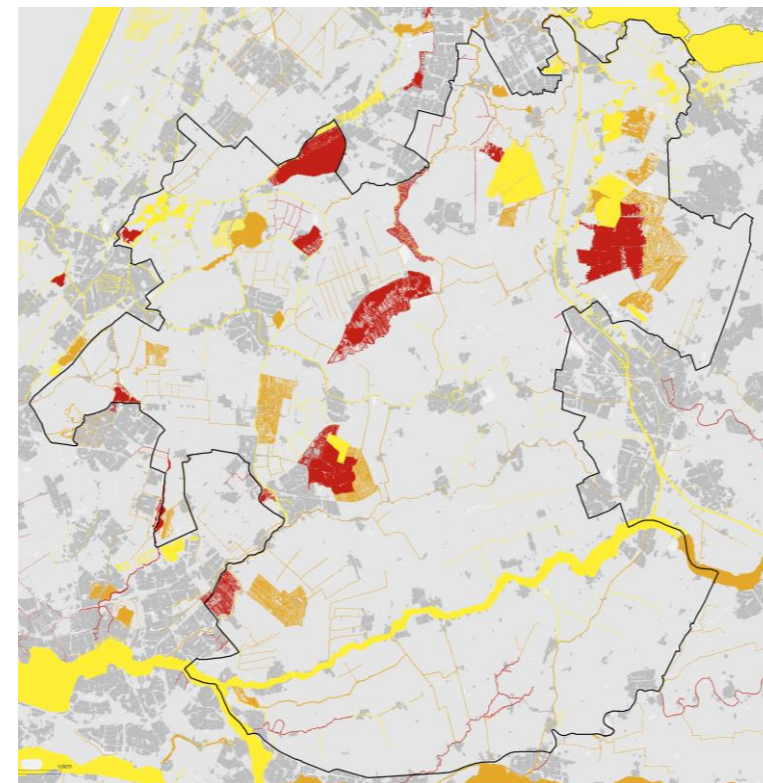
De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) richt zich op de bescherming van rivieren, meren, kustwateren en grondwateren. In Nederland was in 2019 de ecologische waterkwaliteit voor alle waterlichamen matig tot slecht. Bij 44 (van de 710) waterlichamen is de biologische kwaliteit wel goed, maar doordat de fysisch-chemische kwaliteit of de kwaliteit van de overige relevante stoffen niet goed is, is de ecologische kwaliteit toch onvoldoende (PBL Atlas van de Regio, 2021).

Legenda
Water

Kaart 8.1: Waterlichamen en –wegen in het Groene Hart, Bron: Top10NL 2023

Op kaart 8.2 is te zien dat bepaalde delen van het Groene Hart slecht scoren op waterkwaliteit. Bijvoorbeeld een deel van de Loosdrechtse Plassen, de Westeinderplassen en de Noordeinderplassen. Maar ook veel andere plekken, zoals de Lek, scoren matig.

Waterkwaliteit
Matig Ontoereikend Slecht Niet bekend

Kaart 8.2: Ecologische waterkwaliteit, Bron: RWS, Waterschappen, Informatiehuiswater (IHW), bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

Waterkwantiteit

Voor de opgave wateroverlast zorgen de waterschappen ervoor dat een beschermingsniveau wordt geboden dat verschilt per functie. In het weidegebied wordt eens in de tien jaar en in stedelijk gebied eens in de honderd jaar overlast geaccepteerd. Het oplossen van knelpunten met betrekking tot wateroverlast verloopt vooral via bergen en afvoeren. De afvoercapaciteit is beperkt doordat die afgestemd moet worden met de boezemcapaciteit. Dus is bergen door het tijdelijk opzetten van peil is het meest effectief. Het lastige is wel dat om bodemdaling te remmen de peilen hoger worden gezet waardoor de berging beperkt is.

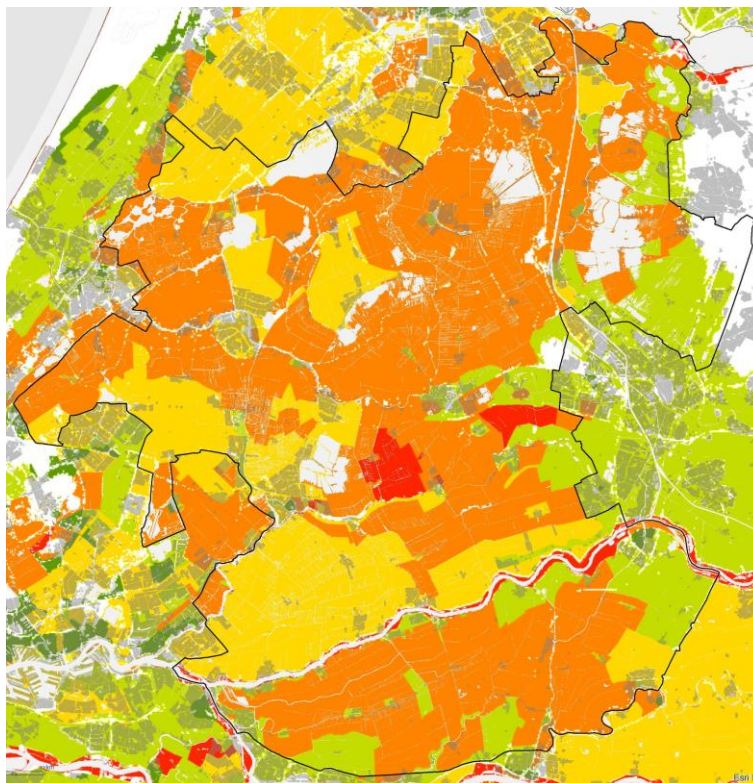
Daarnaast nemen de intensieve buien door klimaatverandering toe. Uit recente scenario's van het KNMI blijkt namelijk dat klimaatverandering het huidige klimaat al sterk heeft veranderd. In Nederland is de jaarlijkse neerslag afgelopen eeuw toegenomen met bijna 20 procent.

Kaart 8.3 laat zien wat de kans is dat een bepaalde locatie in 2050 te maken krijgt met een overstroming vanaf 50 centimeter. Het gaat dus om alle soorten overstromingen: van ondiep tot diep. Bij de berekening is uitgegaan van de maximaal toelaatbare overstromingskans uit de Waterwet en de huidige provinciale norm voor regionale waterkeringen. Meer informatie is te vinden op de website van de Klimateffectatlas.

Voor een groot deel van het Groene Hart geldt dat er volgens het model een middelgrote kans is dat er een overstroming zal plaats vinden. Rond de Lek, de Reeuwijkse Plassen en Hollandse IJssel is de kans zelfs groot. De plekken waar de kans zeer of extreem klein is komen bijna niet voor in het Groene Hart.

Waterveiligheid

Kaart 8.4 laat de waterkeringen (dijken, dammen, duinen enzovoort) zien die het Groene Hart beschermen tegen water uit rivieren en uit de zee. Dit zijn de zogenoemde primaire waterkeringen. De verschillende kleuren geven aan hoe groot de kans is dat de kering bezwijkt. Hoe hoger het getal (kleuren donker- en lichtrood), hoe beter de kering beschermt. De dijken met de hoogste normen liggen op plekken die het best beschermd moeten worden.

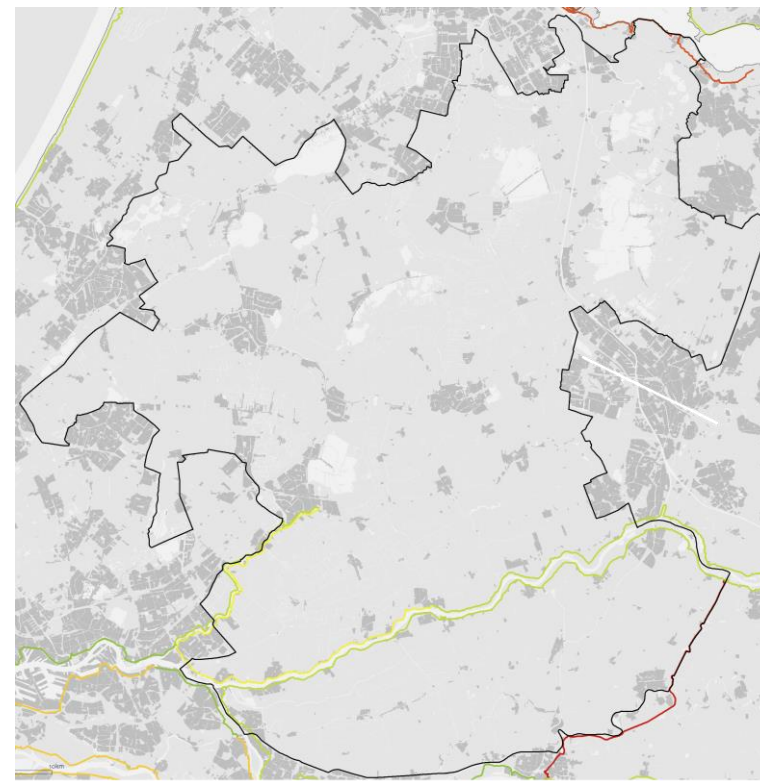

Plaatsgebonden overstromingskans per jaar

Geen significante overstromingskans	Kleine kans: 1/300 tot 1/3.000
Extreem kleine kans: < 1:30.000	Middelgrote kans: 1/30 tot 1/300
Zeer kleine kans: 1/3.000 tot 1/30.000	Grote kans: 1/30

Kaart 8.3: Plaatsgebonden overstromingskans 2050 Bron: Regio: HKV, Klimateffectenatlas bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

De dijken rond de Lek zijn bijna helemaal groen (30.000). Behalve de noordelijke kant vanaf Schoonhoven tot aan Ridderkerk, hier is de dijk geel. Aan de grenzen van het Groene Hart bevinden zich nog twee

Overstromingskans (eens in de x aantal jaren)

0	1.000	10.000	100.000
300	3.000	30.000	1.000.000

Kaart 8.4: Ligging en normen primaire waterkeringen Bron: Informatiehuis Water bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

plekken met waterkeringen die rood (de Waal) bij Gorinchem en oranje bij Muiden opkleuren.

9. Bodemdaling

Bodemdalingsgevoeligheid en verwachting

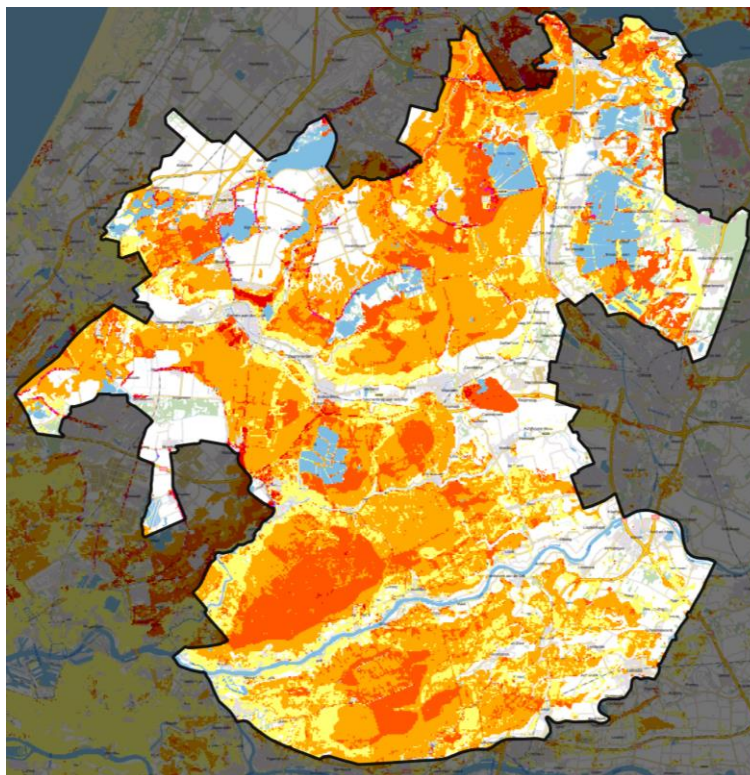
Inleiding

De bodem van het Groene Hart bestaat vooral uit veen of klei op veen. Door ontwatering kan er gewoond en gewerkt worden op deze slappe veenbodem en blijft er landbouw mogelijk. Maar ontwatering van de landelijke veenweidegronden zorgt ook voor een bacterieel afbraakproces waardoor het veen oxideert wat zorgt voor CO₂-uitstoot en bodemdaling. Daarnaast zorgt, in bebouwd gebied, het gewicht van wegen, huizen en bedrijfspanden voor samendrukking van de slappe grond, ook wel zetting genoemd. Dit zorgt voor schade aan wegen, ondergrondse kabels en leidingen, huizen, tuinen en openbare voorzieningen. Inwoners en gemeenten ervaren overlast en hoge onderhoudskosten. Het tegengaan van bodemdaling is momenteel dan ook een van de prioriteiten van overheden in het Groene Hart, wat nog is versterkt door de actuele klimaatdiscussie en het landelijke klimaatakkoord waarin expliciet een opdracht ligt voor reductie van broeikasgasemissie uit veenbodems.

Op korte termijn kan worden ingezet op het afremmen van bodemdaling bij bestaand gebruik, door te investeren in technische oplossingen en innovaties. Op langere termijn is (deels) ook ander functioneel gebruik van de ruimte bij hogere grondwaterstanden nodig. Bijvoorbeeld door innovaties wanneer nieuwbouw op slappe en natte bodems worden gebouwd. Ook kan gedacht worden aan nieuwe en innovatieve bedrijfssystemen in de landbouw, waarin de productie van melk en vlees wordt gecombineerd met de teelt van gewassen die bij hogere grondwaterstanden goed kunnen gedijen (natte teelten). Deze innovaties staan echter nog in de kinderschoenen: zowel aan de teelt-, oogst en productie kant.

Bodemdalingsgevoelig gebied in het Groene Hart

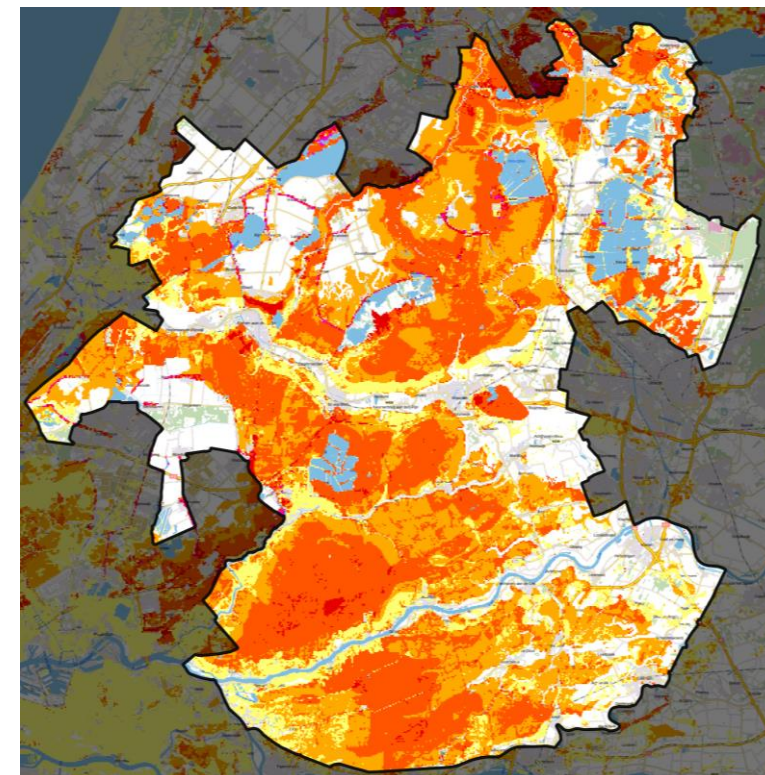
In kaart 9.1 (scenario laag*) en kaart 9.2 (scenario hoog*) wordt

Kaart 9.1: Bodemdaling 2020-2050 Laag Bron: Deltares, WenR en TNO, 2021

*scenario '2050 Laag' waarin het klimaat beperkt verandert

weergegeven welk deel van het landoppervlak van het Groene Hart gevoelig is voor bodemdaling in de periode 2020 tot 2050 en hoeveel bodemdaling (in cm) dat dan betreft. Uit de gegevens blijkt voor circa 2/3 van het Groene Hart een daling van de bodem tot 2050 met minimaal 3 cm. Maar voor veel gebieden is de verwachting dat de daling een stuk hoger gaat uitvallen.

Kaart 9.2: Bodemdaling 2020-2050 Hoog Bron: Deltares, WenR en TNO, 2021)

**scenario '2050 Hoog' waarin het klimaat sterk verandert

Legenda bodemdaling

- Geen voorspelling mogelijk
- Verwaarloosbaar (<3cm)
- Beperkt (3-10cm)

- Matig (10-20cm)
- Vrij sterk (20-40cm)
- Sterk (40-60cm)

10. Ruimtelijke kwaliteit

Openheid van het landschap

Indeling

De openheid van het Groene Hart wordt gezien als een kostbaar goed en vormt een sterk contrast met de grote steden die eromheen liggen. Om de openheid te monitoren wordt een tweetal onderwerpen behandeld:

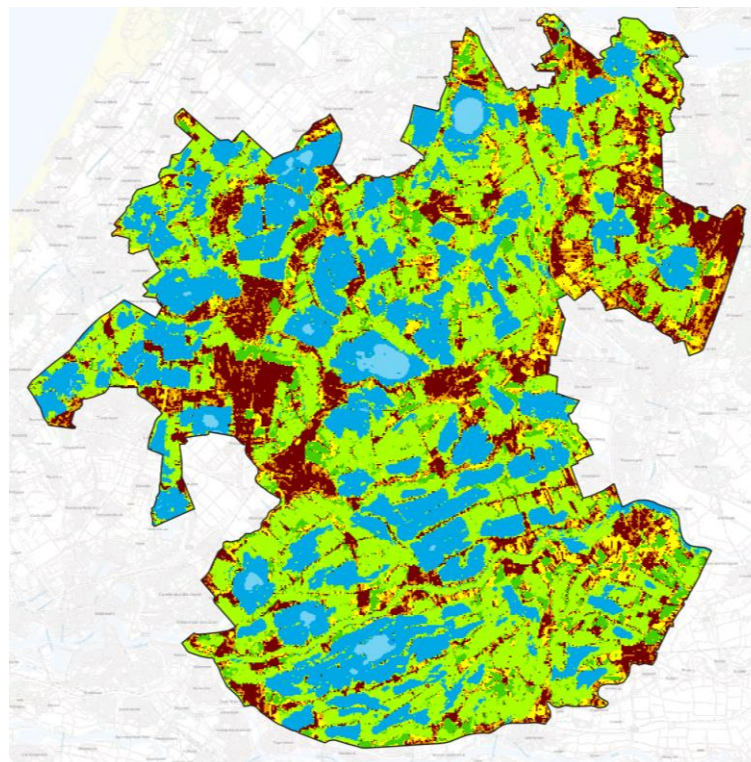
- De huidige openheid van het landschap (2022)
- Veranderingen in openheid ten opzichte van 2017

Openheid van het landschap 2022

De openheid van het landschap is gebaseerd op gegevens uit de Monitor Landschap. Deze gegevens zijn, net als in de vorige monitor, berekend met behulp van het ViewScape model. Dit model kijkt, bij wijze van spreken, vanaf elk aangeboden analysepunt op ooghoogte 360 graden om zich heen en registreert de locaties waar het zicht wordt geblokkeerd. Op basis daarvan kan de oppervlakte van het zichtbare deel van het landschap worden berekend. Deze variabele is gebruikt als maat voor de openheid van het landschap. De meting is voor 2017 (gegevens die gebruikt zijn in de vorige monitor) uitgevoerd en voor 2022 is een nieuwe analyse gemaakt. Kaart 10.1 laat de situatie in 2022 zien.

Verskil ten opzichte van monitor 2017

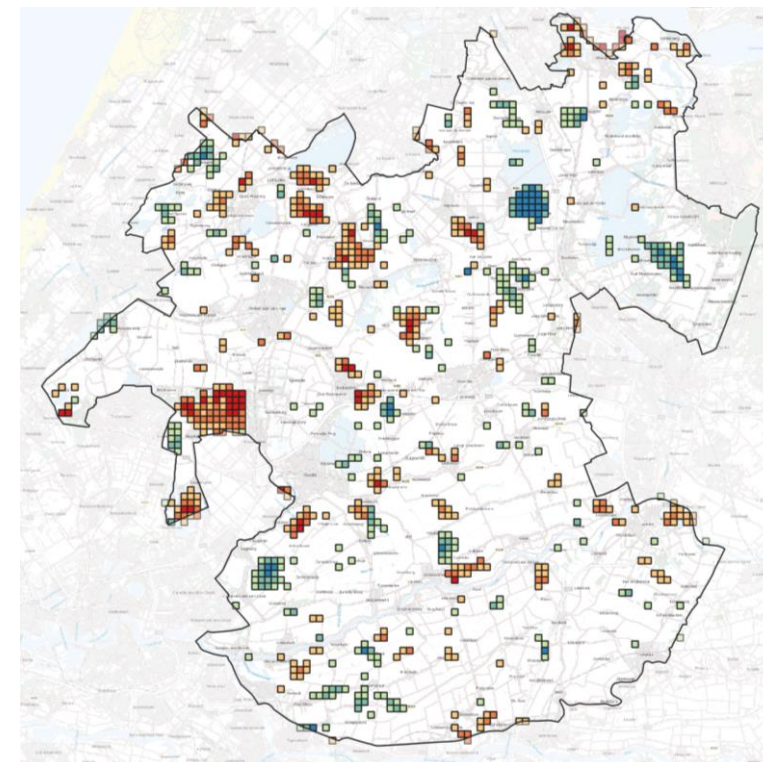
Ten opzichte van de monitor in 2017 is de openheid van het Groene Hart niet drastisch veranderd. Met uitzondering van het stedelijk gebied blijft het een open landschap. Toch zijn op een aantal plekken wel verschillen waar de nemen. Dit kan bijvoorbeeld komen door het toevoegen (rood) of wegnemen (blauw) van bebouwing of vegetatie.

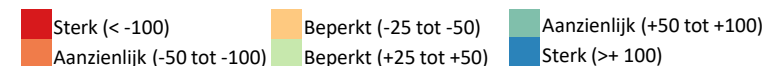
Legenda: Zichtbaar oppervlakte (ha.)

Kaart 10.1: Openheid van het Landschap, Bron: Monitor Landschap 2023

Legenda: Ontwikkeling zichtbaar oppervlakte (ha.)

Kaart 10.2: Openheid van het Landschap, Bron: Monitor Landschap 2023

11. Energietransitie

CO2-uitstoot, energieverbruik en hernieuwbare energie

Inleiding

Het tegengaan van klimaatverandering door middel van de energietransitie blijft binnen het Groene Hart (en Nederland) een onverminderd belangrijk en actueel onderwerp.

In het “Perspectief Groene Hart 2040” wordt de volgende ambitie uitgesproken: Het is onvermijdelijk dat ook het Groene Hart substantieel ruimte maakt voor de eigen energieopgave (wind, zon, water, aardwarmte, biomassa). In 2040 moet het Groene Hart goed op weg zijn naar duurzame energieopwekking. Opwekking en verbruik van energie (voor huishoudens en bedrijven) moet in 2050 in evenwicht zijn. Positionering en inpassing van (duurzame) energie-installaties gebeurt zorgvuldig. Hiervoor zijn op alle overheidsniveaus eenduidige uitgangspunten voor het Groene Hart nodig.

De volgende sub-thema’s komen bij het onderwerp “Energietransitie” aan bod:

- De ontwikkeling van CO2-uitstoot
- Ontwikkeling in energieverbruik
- Ontwikkelingen in het aandeel hernieuwbare energie
- Zonne-energie
- Windturbines: aantal locaties, vermogen en productie

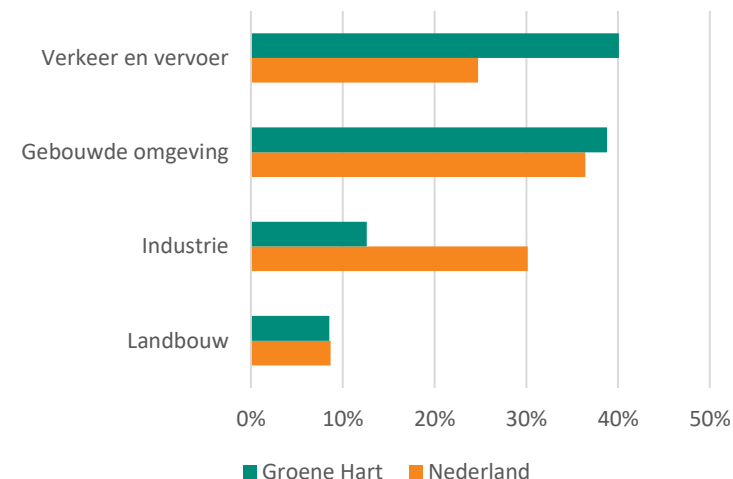
Cijfers energietransitie

De absolute omvang van het energieverbruik en uitstoot in het Groene Hart zijn lastig te bepalen. Voor deze thema’s bestaan alleen schattingen op gemeentelijk niveau. In navolging van de vorige monitors is ervoor gekozen om dezelfde methode te hanteren om het energieverbruik te bepalen (zie bijlage).

Indicatief is er in het Groene Hart op basis van gegevens van de Klimaatmonitor (Ministerie I&M) een verbruik van ongeveer 60.000 TJ in 2021. Dit is 3,2% van het totale energieverbruik in Nederland. Ten opzichte van de vorige monitor is zowel in het Groene Hart als in de rest van het land het energieverbruik naar schatting afgenomen.

Energieverbruik

Landelijk gezien daalt het energieverbruik de laatste jaren geleidelijk. Net als in de vorige monitor is ook splitsing naar verbruik per sector gemaakt. Verkeer en vervoer en de gebouwde omgeving blijven de grootste energieverbruikers verantwoordelijk voor respectievelijk 40% en 39% van het totaal in 2021. Voor verkeer en vervoer komt ongeveer 45% van het verbruik door snelwegen. De andere sectoren, landbouw (8%) en industrie (13%), hebben slechts een klein aandeel in het totale energieverbruik. De industriële sector laat in het Groene Hart de laatste jaren een stijging zien in het energieverbruik.

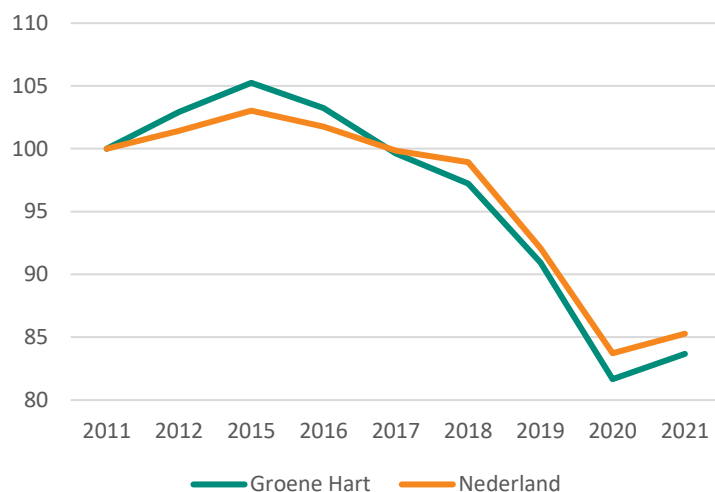
Grafiek 11.1: Energieverbruik per sector (peiljaar 2021), Groene Hart vs. Nederland, Bron: Klimaatmonitor RWS 2023

Co2-Uitstoot

Figuur 11.2 geeft de ontwikkeling van de CO₂* vanaf 2011, voor zowel Nederland als het Groene Hart, weer. Het gaat om de uitstoot van alle sectoren gezamenlijk. De uitstoot is sinds 2017 in het Groene Hart iets sneller afgenomen dan het landelijk gemiddelde. In sommige jaren loopt het echter wel weer op. Zo is het tussen 2020 en 2021 met 2% toegenomen. De daling was het sterkst tussen 2019 en 2020.

Grafiek 11.2: CO₂-uitstoot 2011-2021 Groene Hart vs. Nederland, Bron: Klimaatmonitor RWS 2023

*De CO₂-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m³ gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiedrager. De cijfers zijn exclusief de uitstoot door oxidatie van veen

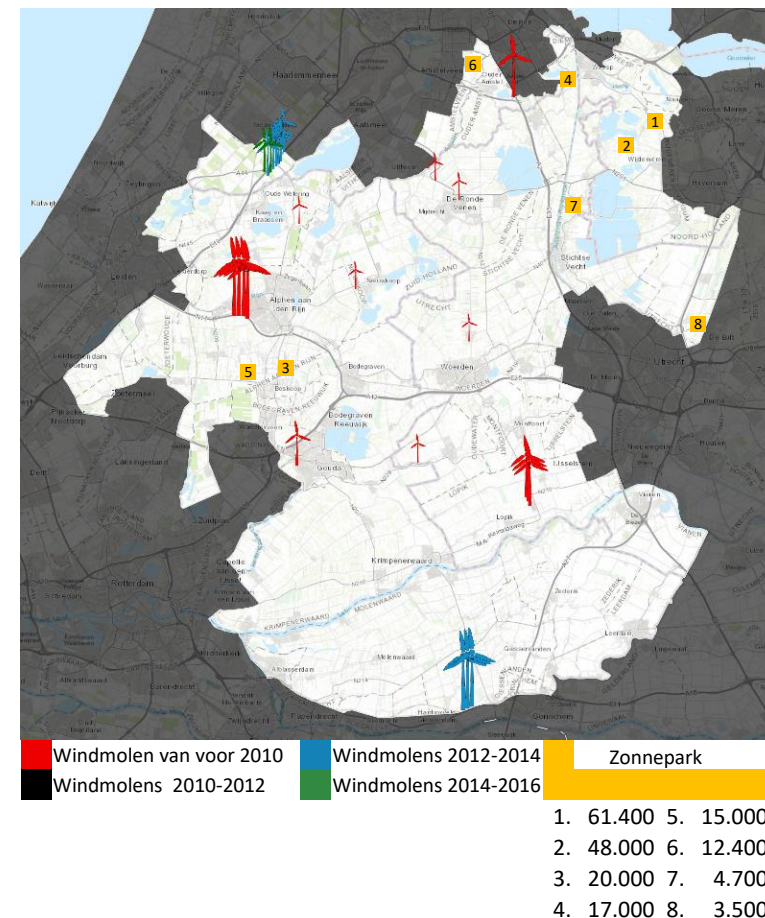
Windenergie en zonneparken

Ondanks de duidelijke ruimtelijke impact zijn er wel windturbines geplaatst in het Groene Hart. Vanuit de Basisregistratie Topografie zijn de windturbines in kaart gebracht. Sinds de laatste monitor in 2018 zijn er geen nieuwe bijgebouwd.

Dat het vermogen relatief harder is gestegen dan het aantal windturbines komt vooral doordat de turbines die na 2010 zijn gebouwd allemaal hoger zijn dan 75 meter, waar er eerder ook lagere turbines gebouwd werden. Bijna de helft van de windturbines in het Groene Hart is hoger dan 125 meter. Kaart 11.1 toont de ligging van alle windturbines in het Groene Hart. De grootte van de molen symboliseert hierbij (in verhouding) de hoogte van de windturbines.

De meer centraal gelegen windturbines dateren allen van voor 2010, de nieuwere zijn aan de randen van het Groene Hart gesitueerd.

Ten tijde van de vorige monitor waren er nog geen zonneparken in het Groene Hart. Anno 2023 zijn er een achttal. De parken zijn op kaart 11.1 (globaal) weergegeven en verschillen qua omvang. In de legenda zijn de oppervlakten van de zonneparken weergegeven in vierkante meters.

Kaart 11.1: Locatie windturbines in en zonneparken in het Groene Hart, Bron: Kadaster 2023

● < 3.000 ● 3.000 < 6.000 ● 6.000 < 9.000 ● 9.000 < 12.000 ● >= 12.000

Kaart 11.2: Bekende hernieuwbare elektriciteit per inwoner (MJ/inwoner, Bron: Klimaatmonitor 2023)

Zonne-energie

Kaart 11.2, uit de Klimaatmonitor, laat de hernieuwbare elektriciteit per inwoner uit 2021 zien. Het Groene Hart behoort, net als in de vorige monitor, nog steeds tot de onderkant middenmoot als het aankomt op het opwekken van zonne-energie. Zoeterwoude is de best scorende gemeente binnen het Groene Hart en valt in de hoogste klasse.

Theoretische potentie zonne-energie

De Nationale Energie Atlas bevat een landelijke analyse van gebieden die potentieel geschikt kunnen zijn voor de realisatie van zonneparken. Hierbij is voornamelijk gekeken naar de fysieke factoren van gebieden. Of een zonnepark voor de omgeving wenselijk is, of dat beleid dergelijke parken niet toe staat is buiten beschouwing gelaten. Indicatief laat de analyse wel zien dat de ontwikkeling van zonneparken goed mogelijk is in het Groene Hart. Dit komt voornamelijk door het agrarische karakter en de openheid van het gebied. Los van het stedelijk gebied, infrastructuur, beschermde natuur gebieden en gebieden met veel opgaande begroeiing is er voldoende geschikte ruimte.

Overigens geldt nog steeds (net als in de vorige monitor) dat het beleid van de drie Groene Hart-provincies erop gericht is om (eerst) naar andere locaties te zoeken in plaats van naar locaties in het 'open veld'. Dan gaat het binnenstedelijk vooral om daken en buiten stedelijk met name om plekken langs infrastructuur, in pauzelandschappen, in restruimtes en in gebieden die aansluiten op stedelijk gebied.

	Gemeente	MJ/inwoner
1	Zoeterwoude	16.284
2	Lopik	5.472
3	Waddinxveen	4.376
4	Molenlanden	3.919
5	Montfoort	3.912
6	Vijfheerenlanden	3.754
7	Wijdmeren	3.044
8	Alphen aan den Rijn	2.396
9	Oudewater	2.246
10	Bodegraven-Reeuwijk	2.237

Tabel 11.1: Top 10 hernieuwbare elektriciteit per inwoner (MJ/inwoner, Bron: Klimaatmonitor 2023)

12. Mobiliteit en bereikbaarheid

Infrastructuur en woon-werkverkeer

Inleiding

Zowel vanuit leefbaarheid als vanuit economisch oogpunt is bereikbaarheid een belangrijk thema. Het gaat om de reistijd tussen de woning, de werkplek en stedelijke voorzieningen.

In potentie bevinden er zich veel arbeidsplaatsen en voorzieningen in de directe nabijheid van het Groene Hart. De bereikbaarheid van deze voorzieningen wordt voor een groot deel bepaald door de doorstroming op doorgaande verbindingen. De afstand kan kort zijn, maar als er oponthoud ontstaat zoals files, kan de reistijd snel oplopen.

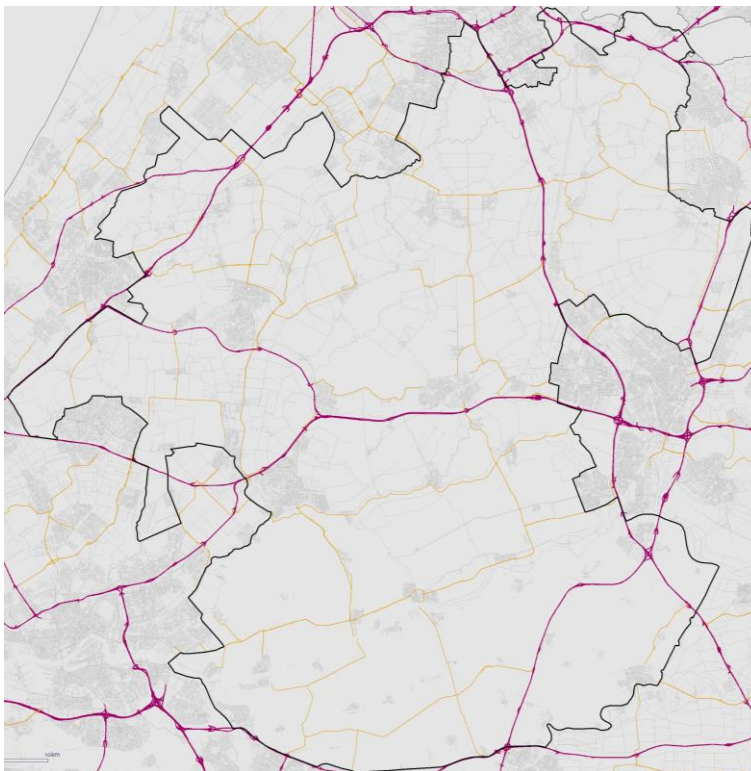
Vooral aan de randen van het Groene Hart is dit een probleem. Rond de uitvalswegen van de steden neemt de druk op de infrastructuur toe.

Om inzicht te geven in bereikbaarheid van het Groene Hart wordt een aantal onderwerpen behandeld:

- Overzicht van het wegennet en spoorwegen
- Files en vertragingen
- Woon-werk verkeer (pendel)
- Tevredenheid OV

Wegennet en spoorwegen

Op kaart 12.1 is het wegennet in het Groene Hart weergegeven. De afgelopen jaren is het wegenpatroon grotendeels gelijk gebleven. Kaart 12.2 geeft de spoorwegen in het Groene Hart weer. Er zijn in het Groene Hart 17 stations. Tussen Zoetermeer en Den Haag loopt een klein stukje

Legenda

Rijksweg Provinciale weg Gemeentelijke weg

Kaart 12.1: Wegenpatroon in het Groene Hart 2023,
Bron: Nationaal wegenbestand, bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

metro/sneltramlijn. Veel van de spoorlijnen sluiten in de stedelijke gebieden net buiten het Groene Hart goed aan op de metro en sneltramlijnen.

Legenda

Treinstation Spoorweg weg Metro/sneltramlijn

Kaart 12.2: Spoorwegen, metrolijnen en stations Groene Hart 2023,
Bron: Nationaal wegenbestand, Top10NL, bewerking PBL Atlas van de Regio, 2020

Ontsluitingskwaliteit

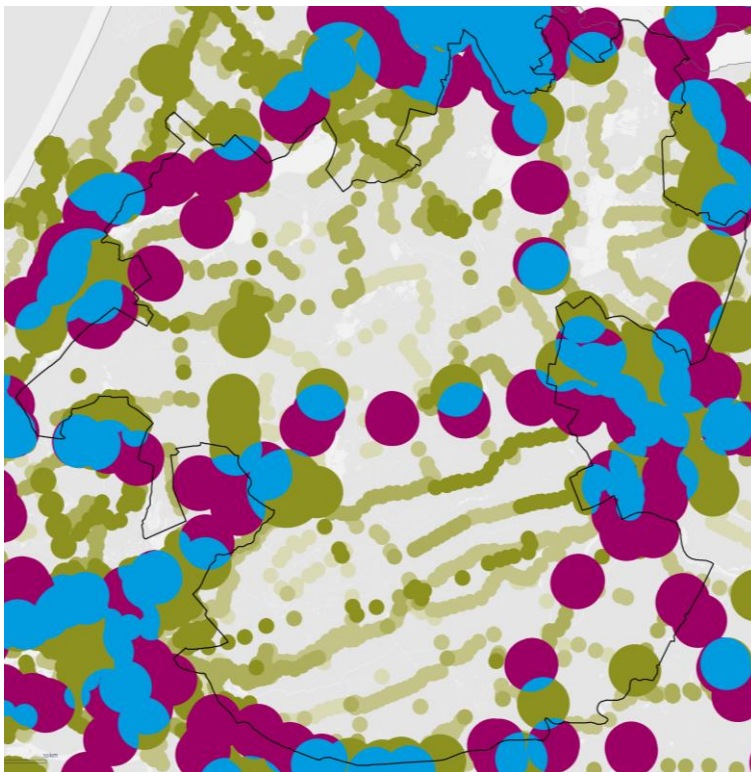
De kaart laat met hulp van cirkels de ontsluitingsgebieden zien van snelwegwegafslagen, treinstations, metrohaltes, tramstations en bushaltes.

Het totaal aantal inwoners in Nederland is tussen 1996 en 2020 met 12% toegenomen. Het aantal inwoners is in deze periode relatief het sterkst gestegen nabij multimodaal ontsloten locaties en autosnelweglocaties. Op locaties met uitsluitend openbaar vervoer en op minder goed ontsloten locaties is het aantal inwoners en werkplekken relatief minder gestegen.

Het grootste deel van de toename bij autolocaties komt voort uit de bouw van nieuwe woningen bij bestaande op- en afritten, terwijl de groei bij multimodale locaties en in mindere mate bij openbaar vervoerlocaties mede samenhangt met de opening van nieuwe stations. Dit heeft ertoe geleid dat in 2020 een derde van de inwoners op matig ontsloten locaties te vinden is, een kleiner aandeel op multimodale- en OV-locaties en het kleinste aandeel op autolocaties.

Legenda: Definitie locatietypen naar ontsluitingskwaliteit (Bron: PBL,2023)

Type Locatie	Voorwaarde
Multimodaal ontsloten locatie (combinatie autosnelweg met trein en/of metro)	binnen 2.000 meter op-/afrit van een autosnelweg én binnen 1.000 meter metro/sneltram en/of 2.000 meter station en/of 3.000 meter IC-knooppunt
Openbaarvervoerlocatie (trein, metro/sneltram, tram en bus)	binnen 1.000 meter metro/sneltram en/of 2.000 meter station en/of 3.000 meter intercityknooppunt, maar buiten 2.000 meter van een afrit
Autosnelweglocatie	binnen 2.000 meter op-/afrit, maar buiten 1.000 meter metro/sneltram en buiten 2.000 meter station en buiten 3.000 meter intercityknooppunt

Kaart 12.3: Combinatiekaart ontsluitingskwaliteit en bebouwd gebied, Bron: PBL Atlas van de Regio, 2022

Woon werkverkeer: reisafstand

De goede bereikbaarheid van banen maakt het Groene Hart een populair gebied om te wonen. De gemiddelde woon-werkafstand die inwoners van het Groene Hart afleggen is in december 2021 (meeste recente CBS cijfers) ongeveer 17 km. Vergeleken met de voorgaande monitor (2018) is deze afstand met meer dan 1,6 km afgenomen.

De afstand tot het werk is gemiddeld gezien nog steeds een stuk lager dan in de rest van het land. Voor den meeste gemeenten binnen het Groene Hart ligt de gemiddelde afstand tussen de 16 en 17 kilometer. De gemeente Vijfheerenlanden en Gouda scoren, met een gemiddelde van 19 km, het hoogste. Ouder-Amstel heeft de kortste woon-werkafstand met 14,7 km.

Bij deze afstanden moet wel opgemerkt worden dat het gaat om gemeentelijke gemiddelden. Dit is het enige schaalniveau waar de (open) data voor beschikbaar is. Wanneer verder ingezoomd wordt op de individuele kernen binnen de gemeente, zullen er plekken zijn waar de afstand verder is dan het gemeentelijk gemiddelde.

Regio	Afstand (km)
Nederland	19,4
Noord-Nederland	25,9
Oost-Nederland	20,7
West-Nederland	17,5
Zuid-Nederland	19,3
Groene Hart	17,2

Tabel 12.1: Gemiddelde woon-werk afstand (in kilometers) 2022, Bron CBS 2023

Files en vertragingen

Reisafstand vertelt niet het hele verhaal. De reistijd is, zeker in de Randstad, bepalender als indicator voor de bereikbaarheid van werk.

Sinds de afschaffing van het verplichte thuiswerken tijdens de coronapandemie zijn de ochtend- en de avondspits in het Groene Hart weer druk vanwege de toename van het woon-werkverkeer. Vooral op dinsdag en donderdag.

Opmerkelijk is dat het woon-werkverkeer tijdens de ochtendspits zich meer verspreidt in vergelijking met 2019. Zo ziet de ANWB in de vroege ochtenduren veel minder files en is het hoogtepunt van de spits verschoven van 08.00 uur naar 08.30 uur. De dinsdag en donderdag waren al de drukste dagen, maar die worden alleen maar drukker. Daarentegen is de filezwaarte op maandagochtend met bijna 40 procent gedaald.

De totale 'filezwaarte' (duur en lengte van de file) in 2022 ligt nog zo'n 20 procent onder het niveau van 2019. Maar in het eerste kwartaal van 2022 werd er door de coronamaatregelen veel thuisgewerkt en tijdens de spits fors minder gereden.

In de top 10 van snelwegen staat de A4, tussen Roelofarendsveen en Zoeterwoude, op plek acht. Als naar de lijst ernstige files in de avondspits wordt gekeken, staat dit traject zelfs op de tweede plek. Geen enkele snelweg in het Groene Hart staat daarentegen in de ochtendspitslijst. (Rik Sneijder, AD 2023)

Behalve op de rijkswegen loopt het ook zeer geregeld vast op het onderliggende netwerk binnen het Groene Hart. Bij de N-wegen springt de N207 er uit. Het stuk weg tussen Hillegom en Alphen staat op de zesde plaats. De N219 doet ook aardig mee. Het traject tussen Zevenhuizen en Capelle aan den IJssel staat in de top 10 op nummer tien.

Deze wegen zijn de laatste schakelstukken in de interlokale routes naar dorpen en verschillende bedrijfslocaties. Over het onderliggende netwerk zijn geen gegevens beschikbaar over de mate van vertraging.

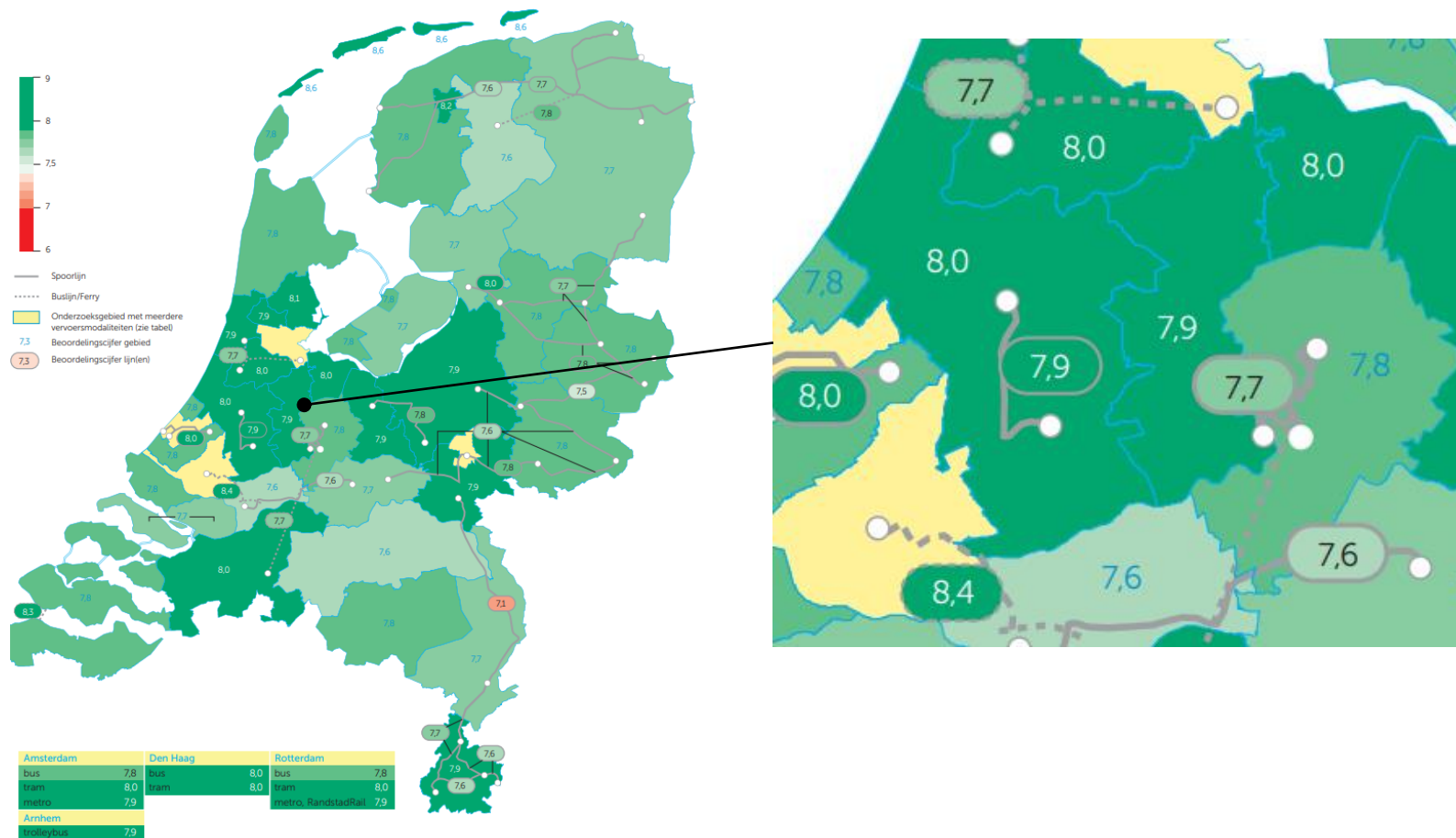

Tevredenheid openbaarvervoer

Jaarlijks voeren het CROW-KpVV (Kennisplatform Verkeer en Vervoer KpVV) een klanttevredenheidonderzoek uit over het openbaarvervoer. Aan de hand van indicatoren als stiptheid, ritprijs, rijstijl en veiligheid wordt een score bepaald.

De meest recente gepubliceerde data komen uit 2019, voor de coronapandemie. De afgelopen periode tussen 2014 en 2019 is de klantwaardering voor het lokale en regionale vervoer gestegen. Over het algemeen werd in 2019 een rit in Nederland beoordeeld met een 7,9. Dit is de hoogste gemiddelde beoordeling ooit.

Op de meeste plekken in het Groene Hart wordt het openbaar vervoer iets hoger beoordeeld dan het nationale gemiddelde.

Kaart 12.4: Klanttevredenheid Openbaar Vervoer in het Groene Hart, 2019.
Bron: OV-Klantenbarometer 2019.

Colofon

Titel	Groene Hart Monitor 2023
Versie	Eindrapport
Opdrachtgever	Bestuurlijk Platform Groene Hart
Datum	december 2023

Uitvoering & Vormgeving	Bestuurlijk Platform Groene Hart
-------------------------	----------------------------------

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het
Coördinatiebureau Groene Hart:
Mail: cb@bestuurlijkplatformgroenehart.nl
Telefoon: 06-52769758

U kunt ook kijken op de website
www.bestuurlijkplatformgroenehart.nl